De tijrannijen der Franschen in de jaaren 1747, 1795-1813, in de Nederlanden gepleegd

Cornelis van der Aa

bron

Cornelis van der Aa, *De tijrannijen der Franschen in de jaaren 1747, 1795-1813, in de Nederlanden gepleegd*. Wouter Brave, Amsterdam 1814

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/aa__002tijr01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

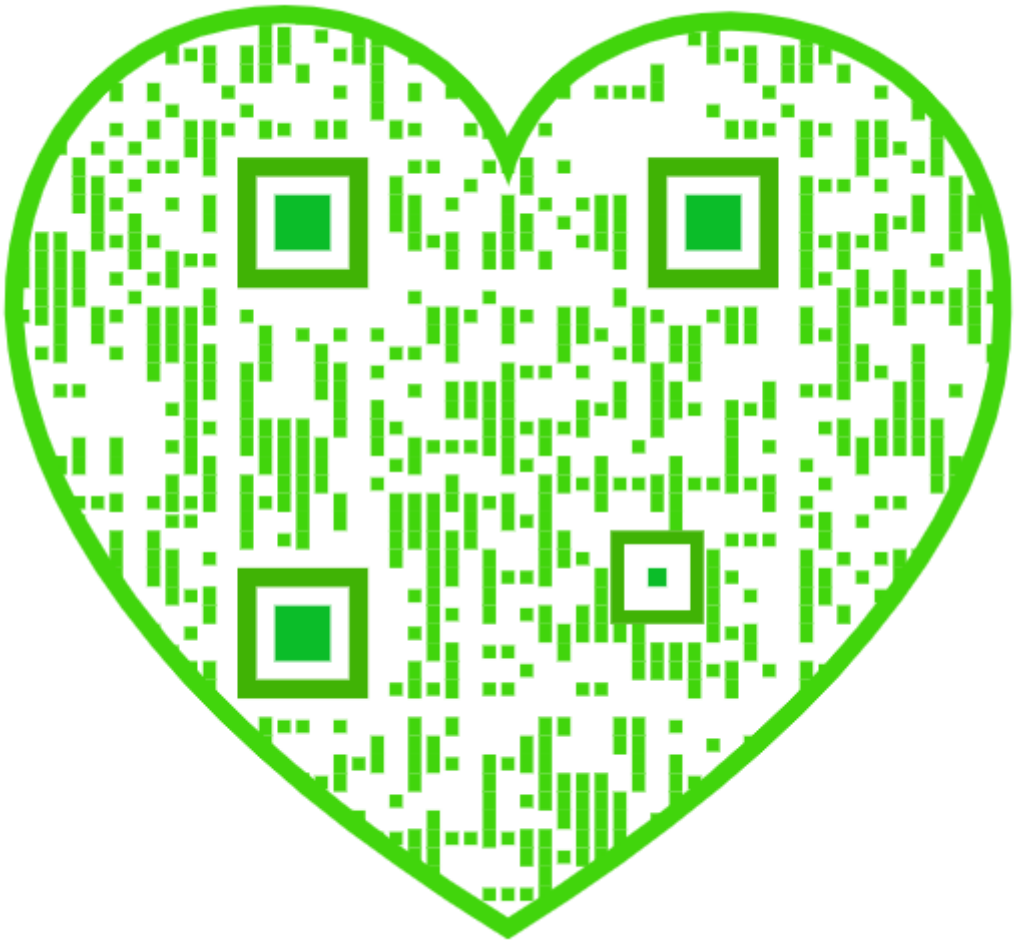

Aan de Vaderlandsche jeugd.

***Z**ie hier,* LIEVE KINDEREN! *die de Eeretijtel*, DE HOOP VAN HET VADERLAND TE ZIJN, *met volle regt draagt, een* NIEUW LEERBOEKJE, TEN UWEN GEBRUIKE, NAAR WAARHEID OPGESTELD! ZIJT GIJ, IN ONDERSCHEIDING VAN UWE OUDEREN, VERSTOKEN GEWORDEN, om de Gruwelen, door de Franschen, in 1672 en 1673, in Uw Vaderland gepleegd, te leeren kennen; *en* heeft men aan U de Franschen van dezen tijd, als veel edeler en navolgenswaardiger Wezens, dan hunne Voorzaten, op allerhande wijzen, tragten te doen voorkomen; *Gij zult in dit Boekje, bij een vlijtig en opmerkzaam gebruik, overreed kunnen worden, dat de* Laatsten *nog*

oneindig slegter en godlozer gehandeld hebben, dan de Eersten. – *Spoort U dit nu aan tot dankbaarheid aan* GOD, *voor de Verlossing van der* Franschen Tijrannij, *en tot ijver in het volbrengen der plichten, die Gij aan* GOD, AAN HET VADERLAND, EN AAN HET HUIS *van* ORANJE *verschuldigd zijt; Gij zult daar uit het bedoelde nut trekken, en volkomen beantwoorden aan het oogmerk van Uwen heil toebiddenden Vriend,*

Geene Exemplaren zijn echt, dan die op bovenstaande wijze gestempeld zijn.

Eerste en voorbereidende Zamenspraak.

ZOON.
Lieve VADER! Ik moet U uit naam van mijnen Onderwijzer een verzoek doen, dat mij regt aangenaam zijn zal, wanneer gij 'er aan geliefd te voldoen.

VADER.
En waarin bestaat dat KAREL?

Z.
Dat ik, benevens alle mijne mede scholieren, *de Fransche Tijrannij* naa de vacantie moet medebrengen, om 'er daaglijks een Les uit te leeren.

V.
Geeft U dat zulk een zichtbaar genoegen? Wat is daar de oorzaak van? Gij moet daar eene bijzondere rede voor hebben?

Z.
Dat is zoo: het is alleen, om dat ik daar door leeren zal, wat de *Franschen*, die tot algemeene vreugde nu pas uit het Land gevlucht zijn, overal bedreven hebben tot bederf van het Land.

V.
Is dat uw oogmerk LIEVE JONGEN! Wel nu, dat is prijsselijk, maar gij zult uw doel niet bereiken met het Schoolboekje dat uwen Onderwijzer begeert.

Z.
Hoe zoo VADER? Mij dunkt, ik zal daar uit kunnen leeren, welke onheilen zij aan U, aan onze Bekenden, en aan alle onze Landgenooten veroorzaakt hebben.

V.
Het boekje dat uwen Onderwijzer begeert, KAREL, bevat niet een verslag van de *Tijrannij der Franschen*, waar van wij nu onlangs, door de zichtbaare hand van GOD, en de hulp van vreemde Mogendheden zijn verlost geworden, maar wel, van het geen hunne Voorzaten, nu omtrent 142 jaren geleden, te *Bodegraven* en *Zwammerdam*, (twee Dorpen gelegen tusschen *Utrecht* en *Leijden*) bedreven hebben, en dus ziet gij, dat het aan uwe verwachting niet kan beantwoorden.

Z.
Dat zie ik duidelijk. Maar wat zwarigheid? Ik zou toch met in dat boekje te leeren, bij gebrek van het geen ik eigentlijk verwachtte, voor een gedeelte aan mijn verlangen kunnen beantwoord zien. En boven dat, mijnen Onderwijzer heeft ons allen van dat boekje iets bijzonders gezegd, dat ik niet begrijpen kan.

V.
Gij hebt dan *twee redenen*, waarom Gij zoo gaarne zag, dat ik U de gevraagde *Fransche Tijrannij* naar de School mede gaf: mag ik die redenen wel weten?

Z.
O ja, WAARDE VADER! zulks kan en vermag ik immers niet weigeren?

V.
Waarom niet KAREL?

Z.
Om dat gij mij zoo dikwils hebt gezegd, *dat een kind nooit een geheim van zijne gedachten voor zijne Ouderen mag maaken, en althans niet, wanneer zij die begeeren te weeten.*

V.
Ik ben over uw antwoord voldaan. Maar nu, welk is uwe *Eerste Rede?*

Z.
Om dat ik, daar uit leerende, hoe de *Franschen*, reeds over zoo veel jaren, mijn Vaderland onderdrukt en mishandeld hebben: nog

meerder afkeer zou verkrijgen van hunne Nazaten, die ons Vaderland zoo ongelukkig gemaakt hebben; en om daaglijksch GOD te vuriger te kunnen bidden, dat zij nimmer weder komen.

V.
En nu uwe *Tweede Rede*. Wat heeft uwen Onderwijzer U van de door U begeerde *Fransche Tijrannij* al bijzonders gezegd?

Z.
Dat de *Fransche Tijrannij*, zoo lang als hem geheugd, en vele jaren bevorens, altoos een van de beste Leerboekjes op de Schoolen geweest, en ook door hem gebruikt is; doch dat, toen in 1795 de *Franschen* in ons Land kwamen, aan hem en aan alle Onderwijzers is verboden geworden, om het in het vervolg te mogen gebruiken, maar dat het nu aan hem vrijstaat.

V.
Jaa KAREL! Uwen Onderwijzer heeft U de waarheid gezegd. Sedert 19 jaaren was dat Schoolboek en meer anderen verboden vrucht; en daar die brave Man tot die Classe behoort, die *van de Franschen*, en *van alles wat naar Fransch zweemt*, eenen prijswaardigen afkeer heeft, is het niet te verwonderen, dat hij als nu, ook in dit opzicht tot het oude terug keert, en de *Fransche Tijrannij* op zijn School invoert. Is daar, nu zoo veel geheims in, dat gij het niet begrijpen kunt? Is zijn gezegde U nu klaar, naa deze mijne nadere opheldering?

Z.
Nog niet volkomen. Hebben dan de *Franschen* in 1795 het gebruik van dat Boekje aan de Onderwijzers belet? Zij spraken immers niet dan hunne taal, en hoe wisten zij, dat 'er op de Hollandsche Schoolen zoo een boekje in gebruik was?

V.
Neen KAREL! dat wisten de *Franschen*

toch niet, en ook zij hebben het leeren in dat Boekje niet verboden.

Z.
Wie deeden dit dan? en met wat oogmerk werdt dat verbod gedaan?

V.
Dat verbod werdt gedaan op de wil van Hollanders, die door aanhoudende smeekschriften, het verspillen van groote schatten, en andere middelen, de *Franschen* tot het overmeesteren van hun Vaderland bewogen hebben; en daar zij de Natie verzekerden, dat 'er geen beter en braver menschen op de Wereld waren, als de *Franschen*; dat zij als Broeders, de Vrijheid, en allerhande aardsche Zegeningen mede gebragt hadden, moest de beschrijving van de snoode bedrijven door hunne Voorzaten, over 123 jaaren hier te Lande gepleegd, uitgeroeid, althans de Jeugd niet in handen gegeven worden.

Z.
Dan zijn de *Franschen* in 1795, niet door het geweld des Oorlogs meester van ons Land geworden? Ik heb mij dat altoos verbeeld.

V.
Neen mijn LIEVE KIND! Zij zijn 'er *door Hollanders* in gekocht, en binnengehaald als Vrienden, en het is daarom te smertelijker voor het grootste en beste deel der Natie, 't welk daar geen deel aan gehad heeft, dat geheel de Natie en dus ook zij, daarom op nieuw eene *Nieuwe Fransche Tijrannij* hebben moeten ondervinden.

Z.
Ik staa verbaasd over deze ontdekking, en zie nu duidelijk, dat ik zeer verkeerd gedacht heb, door te denken, dat het boekje door mijnen Onderwijzer op de School weder ingevoerd wordende, het verhaal van een *Tijrannij* van zulk een ouden datum behelsd. Ik wenschte echter dat Boekje van U te mogen ontfangen. Alle

mijne medescholieren zullen hetzelve bij het eindigen der vacantie medebrengen.

V.

Nu MIJN ZOON! Ook gij zult het medebrengen. Doch daar ik met genoegen en blijdschap zie, dat gij begeerig zijt, om onderricht te bekomen van de geweldenarijen en trotsche behandelingen, die de nu gevluchte en zoo zichtbaar door GOD vernederde *Franschen*, in ons Vaderland bedreven hebben, zoo zal ik de moeite neemen om van tijd tot tijd een Uur aftezonderen, om U door het houden van een gesprek daar van te onderrichten, en te doen zien, dat de *Tijrannij* die wij zints 19 Jaaren van de *Franschen* hebben ondervonden, in deszelfs aart en in andere opzichten, die van het Jaar 1672 in boosheid en geweld nog heeft overtroffen, ten einde U aan te spooren, om GOD dagelijks te danken voor de betoonde Verlossing, en Hem te bidden dat ons Land voor altoos van de overheersching der *Franschen* moge bevrijd blijven. Kan U dat onderwijs eenig genoegen verschaffen?

Z.

Zeer veel VADER. Ik verlang dat gij daar mede een aanvang maakt! – Maar mag ik U nog ééne vraag doen?

V.

Jaa KAREL! Wat wenschte gij van mij te weeten?

Z.

Gij zeidet daar even, dat de *Nieuwe Fransche Tijrannij*, de Oude in deszelfs aart en in andere opzichten heeft overtroffen in booscheid: nu wenschte ik gaarne, dat gij mij onderricht wilde geeven, waar in dat onderscheid bestaat?

V.

In de *Eerste Plaats* kwamen de *Franschen* in 1672 als *Vijanden*, van wien onze Voorouderen alles te vreezen hadden, uit hoofde van de order die hunnen aanvoerder, den Hertog van

Luxemburg, tot het bedrijven van de gepleegde gruwelen liet afkondigen: in 1795 kwamen zij onder betuiging dat zij onze *Vrienden en Verlossers* waren. – In de *Tweede Plaats*: duurde de *Tijrannij van* 1672, nog minder *Maanden*, dan de *Tijrannij van* 1795 *Jaaren* geduurt heeft. In de *Derde Plaats*: die van 1672 trof maar een *gedeelte van ons Land.* Die van 1795, strekte zich uit over de *geheele Republiek*. En eindelijk in de *Vierde Plaats*: bepaalde zich de *Fransche Tijrannij* van 1672, tot de verwoesting van het *tijdelijk geluk* der Ingezetenen; doch die van 1795 strekte zich daartoe niet alleen uit; maar ook *om ons het middel tot verkrijging van een eeuwig geluk*, namelijk DE GODSDIENST, EN DE HOOP OP EEN TOEKOMEND LEVEN te ontrukken. Ik zal U in onze volgende gesprekken dit alles nader bekend doen worden. Het nu verhandelde zij U voor ditmaal genoeg.

Tweede Zamenspraak.

ZOON.

WAARDE VADER! Het laatste gedeelte van ons vorig gesprek, heeft mijne nieuwsbegeerte zoo zeer aangewakkerd, dat mij de verlopene uuren als dagen zijn voorgekomen. Mag ik U nu verzoeken, om met het vervullen Uwer gunstige belofte een aanvang te maken.

VADER.

Ik verheug mij KAREL! over Uwe prijswaardige leergierigheid, en beloof mij daar veel goeds van; want als Kinderen van Uwe Jaa-

ren, bij hunne levendigheid van geest, zich leergierig betonen, dan geeft dit gegronde hoop dat het onderwijs van vrucht zal zijn, en dat zij tot rijper Jaaren komende, nuttige Leden van de Maatschappij worden zullen. Intusschen heb ik het nuttig geöordeeld, om met U over de *Fransche Tijrannij die in* 1795 *reeds aanving*, in dit Uur niet te handelen, maar U met geweldenarijen van gelijken aart, door de *Franschen*, in vroeger Jaaren, in ons Nederland bedreven, in dit Uur bekend te doen worden.

Z.
Gij doet mijn verlangen naar Uw onderwijs vermeerderen. Hebben de *Franschen* dan naa 1672, en vóór 1795, in ons Land nog een bewijs van hunnen *Tijranniken aart* gegeven?

V.
Maar al te zeer MIJN ZOON! en dit maakt het inhaalen van dat Zedeloos en van allen Godsdienst zoo geheel en al verbasterd Volk, in 1795 nog onverschoonlijker.

Z.
Hoe zoo Vader?

V.
Om dat 'er in 1795, vele duizenden in den Lande nog leefden, die, Oor- en Ooggetuigen geweest waren, van de *Tijrannij* die de *Franschen* in het door mij bedoelde tijdvak hebben aangericht.

Z.
Nu vat ik Uw gezegde van daar even; maar wanneer, en bij welke gelegenheid is dat geschied?

V.
In het jaar 1747, bij gelegenheid dat de *Franschen*, zonder eenige de minste rede te hebben, en zelfs tegen hunne plechtige betuigingen van Vriendschap aan, op eene Verraderlijke wijze, met een ontzachlijk Leger, op de weerloze grenzen van ons Vaderland aanvielen, en geheel *Staats-Vlaanderen* met alle onze voornaamste Ves-

tingen, in weinig dagen overrompelden, en alomme deerlijk huis hielden.

Z.
In 1747 zegt gij, dus, (laat zien: 47 van 95 is 58,) dus maar 48 Jaaren later, toonde men zich wederom begeerig om zulk een ondeugend Volk in het Land te hebben! Nu wordt bij mij dat gedrag, even als bij U nog onverschoonlijker. Doch mogelijk is het toen zoo erg niet geweest als in 1672 en in en naa 1795?

V.
Laat ik hier op antwoorden, dat zij ook te dien tijde, door eene opeenstapeling van gruwelen en roverijen, duidelijk toonden, dat zij het de snoode monsters, die *Bodegraven* en *Zwammerdam* in 1672, zoo vreesselijk uitgeplunderd en aan de vlammen opgeöfferd hebben, in niets wilden gewonnen geven. Rooven en steelen; afperssingen van geld; levensbehoeften; en noodwendigheden voor het Leger; uitschudden en mishandelen van weerlooze menschen van onderscheidenen rang en Jaaren; en vrouwen en maagdenschennis; honderden van Krijgslieden en Burgers, in koelen bloede ter neer te schieten, dit alles was als aan de orde van den dag.

Z.
Verhaald mij, als het U gelieft, eenige bijzonderheden van dat schandelijk bedrijf der *Franschen?*

V.
Wat het rooven en steelen betreft, dat was zoo algemeen, en was hun zoo hebbelijk, dat zij in geen huis kwamen, of zij eigenden zich alles toe, en die het tragtte te beletten, werd met sabelslagen gedwongen om alles te geven wat zij begeerden, en had men het niet, zij rustten niet, voor dat hunne onbillijke eisschen voldaan waren. Dat 'er niet was, moest van elders aangeschaft worden.

Z.
En hoe maakten zij het met het afvorderen van Legerbehoeften? De Ingezetenen zullen hun nu en dan het ontbrekende wel hebben moeten aanvullen.

V.
Was het maar bij aanvullen van een of ander gebleven MIJN ZOON! maar dat was het geval niet. De arme Landlieden moesten in alle de behoeften van een Leger van meer dan 30,000 man voorzien. Om U daarvan een voorbeeld op te geven, zal ik hier vermelden, hoe het daar mede in een kleine parochie, gelegen bij de Stad *Hulst*, bestaande in slechts weinige woningen, met het eisschen van requisitiën toeging.

Z.
Wat begeerden zij dan van die arme en ongelukkige menschen?

V.
Niet minder dan *zes millioenen ponden* Hooi en Stroo, en even zoo veel *millioenen ponden* Haver, 20,000 Staaken om Tenten te spannen, en 20,000 Takkebosschen.

Z.
Dat konden immers de bewoners van zulk een klein gehucht niet leveren? Mij dunkt het zou voor een Stad met eenige duizenden bewoners, bezwaarlijk vallen, om zulk een som als dat alles bedroeg, bij elkander te brengen. Hoe ging dat dan toe?

V.
Wanneer de Landlieden alles gegeven hadden, wat zij van het geëischte hadden, en 'er ontbrak nog aan, dan schudden zij hen van alles wat zij hadden uit, en joegen hun met een pak slagen en andere mishandelingen den dijk op. In het *Land van Cadzant* trof dat Lot zeer vele ongelukkigen. Hoe zij met de Vrouwen en Jonge Dochters leefden, kan ik U niet mededeelen, daar toe zijt gij nog te jong.

Z.
Maar LIEVE VADER! gij sprak zoo

even van het doodschieten van *honderden van Soldaten en Burgers*, wel dat is immers het gewoon gebruik van den Oorlog. Ieder schiet zoo veel dood als hij kan. Die de meeste menschen om het leven helpt, is immers de grootste Held?

V.

Gij hebt mijn gezegde niet wel onthouden KAREL! Ik sprak niet van het doodschieten op het slagveld in een gevecht. Jaa! dan is tot schande der menschheid, Hij die de meeste menschen op eene ellendige wijze aan hun einde helpt, de grootste Held, en dat wordt dan, volgens het woeste Oorlogs-regt, ook niet als een misdaad aangemerkt: maar ik heb gezegd, *dat de Franschen, in koelen bloede, de Soldaten en Burgers hebben doodgeschoten*, dat is geheel wat anders dan in een gevecht.

Z.

Doodschieten, dunkt mij, is toch doodschieten. Wat onderscheid maakt het, of dat in een gevecht, dan in koelen bloede geschied. Wat beduid toch, *iemand in koelen bloede doodschieten?*

V.

Om dat gij den zin van die laatste en gewone uitdrukking niet verstaat, vervalt Uwe geheele bedenking, maar om U op den weg te helpen, en het afgrijselijke van der *Franschen* gedrag in 1747 gehouden, te doen gevoelen, zal ik U alleen zeggen, dat zij niet in een gevecht, maar in een overwonnen Stad, honderden van Soldaten en Burgers, Vrouwen en Kinderen die zich door de vlucht wilden wegmaaken, baldadig onder den voet schoten.

Z.

Hebben dat de *Franschen* gedaan? Waar en wanneer is dat moedwillig vermoorden van menschen geschied, VADER?

V.

Binnen de Stad *Bergen op den Zoom*,

MIJN ZOON! Op het zelfde tijdstip, dat zij die Stad en Vesting in een beleg dat 8 weken lang duurde, bijna tot een puinhoop geschoten hadden, en op het onverwachtst overrompelden, regteden zij daar een ijsselijk moordtoneel en bloedbad aan.

Z.
Hoe ging dat in zijn werk? Wilden de Soldaten en Burgers de *Franschen* de Stad wederom uitjagen?

V.
Was dat het geval geweest, mijn LIEVE KAREL, dan hadden zij gehandeld naa het zoogenoemde regt van den Oorlog. Maar het was een opzettelijk helsch voorneemen, om Soldaten en Burgers op de puinhoopen der Stad wreedaartig te vermoorden.

Z.
Hoe hebben die monsters dat uitgevoerd?

V.
Niettegenstaande de Stad *Bergen op den Zoom*, uit hoofde van deszelfs natuurlijke en door konst gemaakte versterkingen, door een sterk Guarnizoen van vele duizenden Soldaten, en voorzien van een groote voorraad van krijgs- en mondbehoeften, bij alle deskundigen voor onwinbaar gehouden wordt, en de Bezetting en Burgerij, op geen gevaar van overrompeling bedacht was, gebeurde het echter in den vroegen morgen van den 16 *September*, dat de *Franschen*, in stilte, en zonder dat het bijna iemand merkte, zich eenen weg door de Vestingwerken en Verschansingen tot midden in de Stad baanden, en dezelve overmeesterden.

Z.
VADER! Eer gij met Uw verhaal voortgaat, mag ik U wel één vraag doen?

V.
Ja wel KAREL! Ik merk dat aan als een bewijs van Uwe oplettendheid. Wat wenscht gij te weeten?

Z.

Daar gij zegt, dat de Stad zoo sterk en van alles rijkelijk voorzien was, hoe konden de *Franschen* dan zoo in stilte tot midden in de Stad komen? Hielden de Soldaten en de Burgers, dan geen goede wacht?

V.

Uwe vraag is zeer juist en gepast. Ik wil U daarom dezelve, alvorens met het verhaal voort te gaan, beantwoorden. Jaa KAREL! de Soldaten hielden wel de wacht, maar op alle toegangen van de Stad niet even getrouw. 'Er was althans één punt dat zwak bezet was en zorgeloos bewaakt werdt, door de weinigen die het verdedigen moesten, en dit gaf gelegenheid tot het ijsselijk lot van Bezetting en Burgerij.

Z.

Mij dunkt, hoe zwakker een toegang bezet is, hoe waakzamer dat zij die op de wacht zijn, behoorden te wezen. – Sliepen de Soldaten dan op de hun toevertrouwde post? Dat komt mij vreemd voor.

V.

Dat was ook het geval bij duizenden Ingezetenen door het geheele Land, en heeft ook meer dan een bloot vermoeden doen ontstaan, dat 'er een goddeloos verraad heeft plaats gehad. Want het ontbrak, ook in die dagen, niet aan booze menschen, die de komst der *Franschen* met blijdschap te gemoete zagen. Hoe dit zij, ééne post was zwak bezet, en die 'er de wagt hadden moeten geslapen hebben, hetwelk ook zeer wel mogelijk was, want, daar de Stad daaglijks in overvloed van alle Levensmiddelen, Wijn, Bier, en sterke Dranken, voorzien werdt, zoo wierden vele Soldaten door den overvloed der weelde zat, en dronken zich niet zelden buiten staat om hunnen plicht te vervullen, want dronkenschap, die groo-

te ondeugd, maakt den mensch onbekwaam, zorgeloos, en slaperig.

Z.
Nu ik dit alles van U hoor, geloof ik zeker, dat het overrompelen der Stad aan beiden die oorzaken was toe te schrijven: *een zwak bezet punt*, en *dronke slaapende Soldaten*, wel dat maakte het de *Franschen* regt gemakkelijk, om tot in het midden van de Stad te komen.

V.
Dat gebeurde ook MIJN ZOON! De Bezetting en Burgerij lag nog gerust te bed, en wierden door het geweld der binnen stroomende *Franschen*, zeer onzagt uit hunnen slaap gewekt. Elk tragtte naar een goed heenkomen en wilde vluchten, maar daar 'er geen mooglijkheid was om buiten de Stad te komen, geraakten de straaten opgevuld met *Franschen*, met *Bezettelingen*, met *Mannen, Vrouwen* en *Kinderen*. De *Franschen* drongen spoedig in de huizen, en schooten, uit derzelver deuren en vengsters, een hagelbui van Kogels op de zich verdringende menigte, zoo dat de straaten in weinig tijds met dooden en deerlijk gekwetsten opgevuld waren, welker gegil tot den Hemel steeg, en de gansche Stad, naar een ijslijk slagveld gelijken deedt.

Z.
Het hart beeft mij in mijn binnenste, LIEVE VADER! op het hooren van zulke ontmenschte bedrijven. Mij dunkt, zulk een woede zal zekerlijk wel spoedig gestuit zijn geworden, door de *Fransche* Officieren.

V.
Alles behalven dat. Integendeel: dezen hoorden het bidden en smeeken der ongelukkige Grijsaards, Mannen, Vrouwen, Maagden, en Zuigelingen, met vermaak, en zagen het mishandelen en vermoorden van velen, en het rooven plunderen en steelen door hun Volk aan, zonder

dat zij het dien geheelen dag beletten, niettegenstaande hunnen Koning, de snoode *Lodewijk de XVde*, aan de Marquis der Stad plegtig beloofd hadt, *dat ingeval de Stad in zijne magt kwam, de Inwoonderen, van alle plundering en geweld aan hunne Personen zouden bevrijd blijven.*

Z.

Welk een verfoeijelijke trouweloosheid! Hoe is het mogelijk, dat 'er nog, naa dit alles, menschen in ons Land gevonden zijn geworden, die op het woord van een *Franschman* vertrouwen hebben kunnen stellen, daar zij nu, voor de tweede reize, hunne Moord- Roof- en Plunderzucht blijken lieten?

V.

En dat hun gedrag nog afschuwelijker maakte, was, dat zij toen reeds toonden, *haaters van* GOD *en* GODSDIENST te zijn. Want schoon de *Franschen* zich als *Roomschgezind* wilden begroet hebben; en velen hier te Lande, ook, om die oorzaak, naar hunne komst verlangden, zoo leerde echter de ervaring, dat de *Franschen* een Volk waren, dat *Roomsch* en *Onroomsch*, een vijandig hart toedroeg, en dat alleen gekomen was om beiden te plunderen en te mishandelen,

Z.

Zijn daar bewijzen van VADER? Zoo ik U niet te veel verge, weest dan zoo goed, en verhaalt mij 'er iets van?

V.

Schoon ons tegenwoordig gesprek langer duurt, dan ik mij bij den aanvang hadt voorgesteld, KAREL! zoo zal ik alvorens hetzelve te eindigen, U slechts drie gevallen opnoemen, waar uit hunne snoodheid van character omtrent den gewichtigsten plicht van een redelijk mensch, (de GODSDIENST namelijk) U middagklaar zal blijken.

Z.
Waar in bestaat het Eerste, VADER!

V.
In het alsints echt verhaal van het gebeurde in *Bergen op den Zoom*, uitgegeeven door den Hervormden Predikant FOLKENS binnen die Stad, staat vermeld: '*dat een der Roomsche Pastoors aldaar, ziende welk een moordtoneel in de Stad werdt aangericht, daar Roomsch en Onroomsch baldadig werdt doodgeschoten of vermoord, zich kleedde in zijn Priesterlijk gewaad, de gewijde Kelk en Hostie in de hand nam, om zich aan de moordenaars te doen bekend worden, en zich spoedde naar het bloedbad, om hun te bidden dat zij hunne woede staakten.*' En wat meent gij KAREL! dat 'er gebeurde?

Z.
Zij zullen dat braaf gedrag van dien Priester, en de gewijde Kelk enz. ziende, hun moorden en doodschieten wel gestaakt hebben, dunkt mij.

V.
Neen KAREL! Zij waren zoo afschuwelijk wreed, '*dat zij dien eerwaardigen man zoodanig verwondden en mishandelden, dat hij zijn voorbeeldig gedrag reeds op den volgenden dag met de dood boeten moest!*'

Z.
Dat is een ijsselijk geval. – Wat was het Tweede?

V.
Die barbaren waren derwijze op den Eerwaardigen Heer JANSEN, insgelijks Hervormd Predikant, zoo verbitterd, '*dat zij, na hem vreesselijk mishandeld te hebben, aanstalte maakten, om hem op te hangen, maar het wierd op eene miraculeuze wijze, door de zorgende Voorzienigheid Gods belet, en den braven man ontkwam de handen zijner beulen.*'

Z.
Dat was wel gelukkig voor dien Leeraar, VADER! Maar waar in bestaat het Derde geval?

V.

De zoo straks genoemde Predikant FOLKENS, werdt door die monsters, '*tot driemalen toe, moedernaakt uitgeschud, getrapt, geslagen en mishandeld. Uit eenen grooten* BIJBEL, *scheurden zij, ten blijke van hunnen Godsdiensthaat, een aantal bladeren, maakten dezelve tot een soort van Roede, en geesselden dien Leeraar daarmede in het eerwaardig aangezicht, onder het uitschreeuwen*: DIENAAR DES DUIVELS, UWE LEER IS DUIVELSCH!'

Z.

Welk eene verschrikkelijke mishandeling, en bewijs van haat tegen GOD EN GODSDIENST! Hoe is het mogelijk, dat iemand hier te land nog achting voor een' *Franschman* heeft kunnen behouden! Hoe gelukkig is het niet, dat wij van dat Volk verlost zijn!

V.

Jaa KAREL! daar kunnen wij den lieven GOD niet genoeg voor danken! – Intusschen zal het U in onze volgende gesprekken blijken, dat het zeer mogelijk is geweest, dat 'r na dit alles nog Hollanders zijn overgebleven, die niets te dierbaar keurden, om het geheele Vaderland aan zulk een Volk ten prooi te geeven.

Z.

Ik hoop, dat VADER daartoe spoedig tijd en gelegenheid zal vinden. Ik dank U hartelijk voor het genoten onderwijs.

Derde Zamenspraak.

VADER.
Wel KAREL! Hebt gij onthouden waarmede wij nu beginnen moeten?

ZOON.
Zou ik niet VADER! Gij zoudt nu volgens Uwe belofte een begin maaken, met het verhaal van de *Nieuwe Fransche Tijrannij* die in 1795 aanving, en nu onlangs eindigde.

V.
Gij hebt het wel onthouden MIJN ZOON! Ik geloof echter, dat het voor U van nut zijn zal, wanneer ik U eerst iets mededeel, van het geene aanleiding gegeven heeft, dat de *Franschen* in het Land kwamen, en daar zullen wij nu mede beginnen.

Z.
Dat zal mij veel genoegen geven, want na dat gij mij bij onze eerste Zamenspraak verhaald hebt, *dat zij op het smeeken van eenige Hollanders, en als Vrienden gekomen zijn*, dacht ik somtijds: Waarom vroegen zij dat juist aan de *Franschen*, en niet aan andere vreemde Volken?

V.
Om U die vraag optelossen, zal ik U kortelijk schetsen, tot welk eene hoogte het zedebederf en de boosheid onder de *Fransche Natie* sints eenige Jaaren gestegen was.

Z.
Waren de *Franschen* naa 1747 dan nog slegter geworden?

V.
In alle opzichten KAREL! Hunne vorige Onverdraagzaaamheid in den *Godsdienst*, was eerst in eene *Onverschilligheid*, en vervolgens in *Ongods-*

dienstigheid, jaa in *Godsdiensthaat* veranderdt; en het *ontzag* en de *liefde* voor hunnen Koning, voor heen zoo groot bij de *Franschen*, was allengs verwandeld in afkeer haat en bloeddorst.

Z.
Van waar kwamen die veranderingen VADER?

V.
Door het gretig en meer algemeen gehoor geven der *Franschen*, aan de gevaarlijke en volksgelukverwoestende gevoelens en schriften, van menschen, die met eenen woedenden haat tegen den Christelijken Godsdienst bezielt waren, en zich alle moeite gaven om de Orde in de Burgerlijke Maatschappij te verwoesten.

Z.
Waar in bestonden die gevoelens?

V.
U die op te geeven KAREL! oordeel ik voor U als nog niet nuttig. Vergenoeg U, dat ik uwe vraag beantwoorde, met te zeggen: dat dezelven eene strekking hadden, om de Menschen tegen hunne Overheden oproerig te maken; Koningen en Vorsten van hunne throonen te stooten; de Christelijke Godsdienst uit de wereld, jaa uit de harten te verbannen: kortom, de wereld tot een tooneel van verwarring, van bloedvergieting en moord te herscheppen.

Z.
Hoe was het mogelijk VADER, dat zulke gevoelens aangenomen en gevolgd werden?

V.
Dat was zeer mogelijk, om twee redenen. De *Eerste* is: dat als de Menschen die van natuur geneigd zijn zich veel te laten voorstaan, en te verheffen, GOD niet vreezen, en Zijnen dienst haaten; zij tot alle boosheid overslaan, en nog hooger gedachten van zich zelven vormende, ook trotscher en opgeblazener werden.

Z.
En wat was het *Tweede?*

V.
Het voorpreken van de Leer eener losban-

dige *Vrijheid*, en eene hersenschimmige *Gelijkheid*. Twee middelen, die in de meeste Rijken en Staaten, en ook in ons Land, door snoode Volksverleiders, als een gesuikert vergift zijn gebruikt geworden, om het geluk der Ingezetenen te verwoesten.

Z.
Maar hoe kon dit aan de *Franschen* de weg baanen om ons Vaderland te overmeesteren?

V.
Om dat de zoo straks genoemde gevoelens van de *Fransche* Godsdienst- en Vorstenhaters, ook alhier en elders toegejuicht en aangenomen werden, bijzonder, naa het vermoorden van hunnen Koning, en duizenden der braafste Ingezetenen: en ook, om dat zij hunnen dienst aanboden, om in andere Landen even diezelve toneelen aan te richten.

Z.
En leende men hier te Lande daar ook ooren naa?

V.
Maar al te veel KAREL! Men vondt er velen in ons Land, die niets vuriger begeerden, dan het voorbeeld der *Franschen* in alles te volgen. Er verliepen wel eenige Jaaren, waarin zij daar toe alles bij der hand namen, doch daar zij zagen, dat zij het door eigen macht en middelen niet verkrijgen konden, besloten zij, om van het aanbod der Fransche Koningsmoorders gebruik te maaken.

Z.
Die zullen zeker wel aanstonds gereed zijn geweest, om de ingeroepen hulp te verleenen?

V.
Dat ging toch zoo vlot niet. Het geschiedde niet dan naa lang bidden en smeeken, en het aanbieden van alles wat 'er in het Land was, Schepen, Magazijnen, Arsenaalen, Koopmanschappen, Winkels, Huisvesting, Tafel en Bed voor de Soldaten, enz.

Z.
Waarom hielden de *Franschen* zich zoo weigerig om aan dat verzoek te voldoen? Zij hadden immers hunnen dienst aangeboden?

V.
Dit deeden zij ter betere bereiking van twee oogmerken.

Z.
Welke waren die, VADER?

V.
Voor Eerst, om de hoogstmogelijke prijs voor hunne gewaande hulp te bekomen: en *ten Tweeden*, om hunne waare en eigentlijke bedoeling, voor het oog van de Wereld, listig te bedekken.

Z.
Wat was dan de waare en eigentlijke bedoeling van die zoogenaamde gedienstige *Franschen*?

V.
Om ons rijk en gezegend Land, onder den schijn van Vriendschap, even als hun Land, arm en ongelukkig, en de Ingezetenen even zoo zedeloos en slecht als zij zelven waren, te maaken; en langs die weg eindelijk Land en Volk te overmeesteren, en aan beiden hunne *Tijrannij* te doen gevoelen.

Z.
Was 'er dan niemand in ons Land, die dat booze oogmerk bemerkte, en het tragte te verijdelen?

V.
Jaa KAREL! de zulken waren 'er bij duizenden, en zij maakten, ver weg, het grootste en aanzienelijkste gedeelte der Natie uit. Zij voorspelden ook de gevolgen, lang voor de komst der *Franschen*: maar zij werden 'er om gehaat of bespot, door velen die de *Franschen* in de hand werkten.

Z.
Wel waarom belette de Regeering dat in de hand werken niet?

V.
Om dat 'er geen eensgezindheid was, en zeer velen onder de Regeerders al mede naar de

komst der *Franschen* verlangden. En niet alleen dit, maar de *Franschgezinden* gaven ook aan de *Franschen* het middel aan de hand, om onder een tweeledig voorwendsel van *Vijandschap*, en *Vriendschap*, het Vaderland te bemachtigen.

Z.
Vijandschap en *Vriendschap*. Hoe was dat mogelijk VADER?

V.
Voor Menschen die GOD verlochenen, zijne Wetten versmaden, en hunne Plichten met den voet treden, zoo als de *Franschen* doen, was dat zeer wel mogelijk KAREL.

Z.
Hoe lagen zij dat dan aan?

Z.
Naa dat zij, eerst, door hunne afschuwelijke gevoelens, de Natie in twee Hoofdpartijen verdeeld hadden, zoo betoonden zij zich *Vijanden* van de eene, en *Vrienden* van de andere partij te zijn, door aan de eersten den *Oorlog* te verklaren, en aan de anderen te verzekeren, dat zij als *Vrienden* en *Verlossers* het land binnen trokken, om hun van een onverdraaglijk dwangjuk te bevrijden.

Z.
Hadden die laatsten dan reden om zich over zoo iets te beklagen? Wie lag hun dat dwangjuk op?

V.
Het was een schandelijke logen, MIJN ZOON! Niemand lag hun een juk op. Zij genooten, even als alle Ingezetenen, alle wenschelijke Vrijheid in Godsdienst en Burgerstaat. Zij leefden onder een zacht bestuur. Zij konden hunnen handel en bedrijven vrijelijk uitoeffenen. Kortom, wanneer zij het niet belet hadden, zouden zij met alle de Ingezetenen, hier als in een ander Canaän, de zegeningen van dit goede Land, op den duur hebben kunnen blijven genieten.

Z.
Ik staa verbaasd over het geen gij mij zegt VA-

DER! Waren die menschen dan van hun verstand beroofd? Wie verkiest *Ongeluk*, voor *Geluk*.

V.

Neen KAREL! zij waren in andere zaken niet van hun verstand beroofd, maar dat zij in dat punt zoo dwaas handelden, was een gevolg, van het niet in acht nemen van hunne plichten omtrent GOD en het VADERLAND. En om dat het kwaad onder alle Rangen en Standen zeer algemeen geworden was, toonde GOD zijn heilig ongenoegen daar over, door een geest van verblinding in den Lande te zenden, en met de komst van de *Franschen*, ook de onheilen van den zoo zeer begeerden en bewerkten oorlog.

Z.

Hoe ging het met dat oorlogsverklaren der *Franschen* aan een gedeelte van de Natie toe?

V.

Zij deden dit aan de PRINS *van* ORANJE, en aan allen die Hem, als *Stadhouder*, eerbied en achting betoonden, en dezen noemden zij ZIJNEN AANHANG.

Z.

Hadden de PRINS en zijnen zoogenaamden AANHANG, hun dan daartoe bijzondere reden gegeven VADER?

V.

Geene andere KAREL, dan dat zij het Vaderland tragten te bevrijden, voor alle de rampen en ellenden waar aan geheel *Frankrijk* was blootgesteld.

Z.

Wel, dat was immers de plicht van de PRINS, en van elk die de naam van een braaf Burger voor zich begeert?

V.

Zoo denkt gij, en zoo dachten de PRINS, en alle braave menschen in het Land, en dat was ook recht en billijk: maar bij de *Franschen* was dat een misdaad, en dus bedreigden zij, in een geschrift dat zij een *Oorlogsverklaring* noemden,

om de PRINS en zijnen AANHANG, door geweld van Wapenen te komen dwingen, om hunne *Vrijheid* en *Gelijkheid* goed te keuren en te volgen.

Z.
Nu word het voor mij nog wonderlijker: *De* VRIJHEID *met de Wapens op te dringen!*... Dat vat ik niet.

V.
Ik ook niet KAREL! Maar zij verklaarden het echter, en zij ondernamen het ook, want zij zonden een Leger, bestaande uit Krijgsvolk en duizenden van *Carmagnolen* naar onze Grenzen, en dus noodzaakten zij de PRINS, en de Staaten die hem getrouw bleven, om het geweld af te keeren.

Z.
Carmagnolen! Wat voor slag van Volk was dat? Waren dat *Fransche* Soldaten te voet, of Ruiters te paard?

V.
Neen! Het was een gemengden hoop van volk, in *Frankrijk* tot den dienst gedwongen, en uit andere Landen, daar zij de Fransche *Vrijheid* en *Gelijkheid* hadden doen aanneemen, mede gevoert. Het waren noch Soldaten, noch Ruiters, maar hadden het aanzien van landlopers, en vagebonden. Zij hadden bijna geen schoenen noch kousen aan de voeten, noch klederen aan het ligchaam. Een linnen Kiel vol gaten, daar den huid doorscheen, of een oude deken, wemelende van ongedierte, om den hals, was de monteering van de meesten, en zonder Geweer of Wapenen. Velen hadden geen broeken aan. Van hier, dat zij *Sans-Culottes* dat is *Broekelozen* genaamd werden.

Z.
Kon de PRINS, met ons Leger dat Volk niet verdrijven?

V.
In andere en gewoone oorlogen zou dat

geen moeite geweest hebben MIJN ZOON! doch in dien ongewoonen oorlog, gelukte dat niet. Twee jaaren lang wierd denzelven gevoerd in de nabijheid van ons Land, om den Intocht van die benden te beletten, waar in *onzen tegenwoordigen* SOUVEREIN*,* benevens zijnen doorluchtigen Broeder, Prins FREDRIK *van* ORANJE, wonderen van dapperheid betoonden, maar het baatte niet. De ervaring leerde, dat *als* GOD *afbreekt, geen Schepsel bouwen kan*, en dat Hij het verwerpen en miskennen van zijne Zegeningen, en meer andere zonden en ongerechtigheden , wilde 't huis zoeken.

Z.
Dat was toch wel ongelukkig voor braave menschen, die nooit naar de *Franschen* verlangd hadden!

V.
Dat is zoo KAREL! Maar in algemeene Volksrampen, moeten de beteren, zoo wel als de slegteren deelen. En behalven dat, GODS *oordeelen zijn altoos naar waarheid*, dus *moeten de menschen die billijken, en daar uit gerechtigheid leeren*. En, om dat oogmerk van GOD te bereiken, trokken de *Franschen* in het Land.

Z.
Evenwel als Vrienden, vertrouw ik?

V.
Vriendschap in de mond KAREL! Maar Vijandschap en alle boosheid in het hart! Dat toonden zij al, toen zij pas in het bezit van *Gelderland* waren, en gereed stonden om het geheele Land te overweldigen.

Z.
Waar toonden zij dat VADER!

V.
In de Stad *Zaltbommel*. Want, na dat zij, uithoofde van de sterke Vorst, over de Stads graften in de Stad gekomen, en geen tegenstand van de Burgers ondervonden hadden; sloegen zij aan het plunderen van de winkels,

en dwongen de Menschen, hun Geld, Klederen, Goud, Zilver, Juweelen, en Horologien enz., onder vele bedreigingen en geweldenarijen, af.

Z.
Dat was waarlijk een droevig begin, en een bewijs, dat zij eerder als Roovers, dan als Vrienden kwamen. Toonden de Opperhoofden hun ongenoegen daar niet over?

V.
Hoe kan men dat verwachten KAREL! daar dezen geen zes dagen daar naa toonden, dat zij het geheele Land zich toe eigenen wilden, wijl zij het oor naar de ruimste aanbiedingen van een stilstand van Wapenen, voor eenige dagen, of naar het sluiten van eene Capitulatie, niet neigen wilden.

Z.
Dat is toch immers een gewoon gebruik in den oorlog VADER! al heeft 'er de grootste vijandschap plaats?

V.
Of dat nu al het gewoon oorlogs gebruik is, bij redelijkdenkende *Vijanden*, deze zogenaamde *Vrienden* en *Verlossers* begreepen het echter anders.

Z.
Bij welke gelegenheid toonden zij dat?

V.
Toen 'er een Staatscommissie uit den *Haag*, hun naar *Utrecht* te gemoet gezonden werdt, om schikkingen te maaken. Want, naa dat zij die Commissie op een trotsche en hoonende wijze behandeld hadden, wezen zij niet alleen alle voorslagen en aanbiedingen, tot een stilstand of verdrag, van de hand, maar voegden 'er een *Tijrannieken eisch* bij, waar uit men kon opmaaken, dat hunne *Vriendschap* niet beter was, dan die van CAÏN jegens zijn broeder ABEL.

Z.
Wat eischten zij dan VADER?

V.
Niets minder, dan dat wanneer de PRINS

van ORANJE met zijne geheele Vorstelijke Familie het Land verlaten hadt, zij als dan naar voorslagen van verdrag of schikkingen eerst hooren zouden.

Z.
En moest dien goeden Vorst met zijne Familie, zich daar aan onderwerpen?

V.
Wat kon de PRINS anders doen? Deedt hij het niet; Hij stelde geheel *Holland* aan hunne reeds betoonde roof en plunderzucht bloot. En daar hij het Land en de Ingezetenen, zelfs zijne bitterste Vijanden, aan dat onheil niet wilde bloot stellen, verkoos Hij liever met gevaar van zijn leven, en het verlies van Zijne heerlijke Goederen, die dwingelanden te wille te zijn.

Z.
Dat was zeker wel een groot bewijs van de liefde, die de Vorst voor het behoud van het Land, en zelfs voor zijne Vijanden hadt. Hij moet al een zeer braaf en lijdzaam Man geweest zijn VADER!

V.
De Zon heeft maar zelden Zijns gelijken, in braafheid en goedheid, onder de Vorsten bescheenen KAREL. En dus toonden zij hier in hunne *Tijrannij* reeds.

Z.
Wanneer, en op welke wijze voldeedt de PRINS aan dien willekeurigen eisch?

V.
Oogenblikkelijk toen Hij kennis van dezelve kreeg. Want, niettegenstaande het streng koud was, en het hem om zijn levensbehoud niet geraden was, om de reize naar een ander Land, met rijdtuig te ondernemen, bleef 'er aan Hem geene andere keuze over, dan zulks ter Zee te doen, en zich, benevens het geheele Vorstelijke Huis, aan de grootste ongemakken en gevaren bloot te stellen.

Z.
Het Vorstelijk Huisgezin ging dan zeker aan boord van een Oorlogschip?

V.
Had dat hun lot nog kunnen of mogen zijn, het zou het ongemak en gevaar nog veel verminderd hebben, maar het werk eischte bij de *Tijrannen* spoed, dus moesten de Vorsten, de Vorstinnen, en onzen geliefden ERFPRINS, pas 2 jaaren oud, in een *Pink*, zich aan de ongenade van strenge Vorst, en Sneeuw, en Wind, en Golven overgeven.

Z.
In een *Pink*. Wat zijn dat voor Vaartuigen?

V.
Visschers-Schuiten, daar de bewoners van de Zeedorpen, in de nabijheid van den wal, de versche Visch in vangen.

Z.
Zulke Vaartuigen waren immers daartoe niet geschikt? Of hebben zij nog al goede roeven?

V.
Gij meent *Cajuiten* denk ik. Wel neen KAREL! Slegts een bekrompen slaaphokje voor de Commandeur en de 3 a 4 man, die met hem ter Vischvangst gaan, dus moesten de Verdrevelingen zich in het ruim behelpen, onzeker wanneer Zij, uit hoofde van het IJs en de Sneeuw en Vorst, het vaste Land wederom betreden zouden.

Z.
Welk een afschuwelijke *Tijrannij*! Ik dagt niet dat de *Franschen* zoo met de PRINS gehandeld hadden. Hoe erg moeten zij het dan wel met de Burgers gemaakt hebben?

V.
Ik zal in ons volgend gesprek een begin maaken, om U zulk te verhalen. Thans heb ik daar de tijd niet toe.

Vierde Zamenspraak.

VADER.

Om U te doen zien KAREL! hoe de *Franschen* hunne *Tijrannij* dadelijk deden gevoelen, aan alle Ingezetenen van sommige Steden, en dus ook aan hunne Vrienden die hunne *Carmagnolen* hadden binnengehaald, zal ik beginnen met het geen zij te *Arnhem* uitgevoerd hebben.

ZOON.

Maakten zij het bij hunne aankomst aldaar reeds zoo erg, VADER?

V.

Oordeel zelfs. Naauwlijks hadden zij onder het gejuich der verblinde menigte, bezit van de Stad genomen, of zij maakten zich meester van zeer veele huizen die gesloten waren, om dat de bewoners naar elders gevlugt waren, ook van zulken die ledig stonden, en maakten dezelven tot Cazernen voor hunne *Carmagnolen*, waar door aan de eigenaars der meubelen van de eerstgenoemden, eene verbazende schade werdt toegebragt.

Z.

Dat kan ik wel begrijpen. Wat moeten 'er Tapijten, Behangsels, Tafels, Stoelen, en andere fraaije Meubelen niet door beschadigd en bemorst zijn geworden? want het is een morsig Volk in den aart. En wat 'er in de Keukens of Kelders geweest is, zal hun ook wel aangestaan hebben?

V.

Dat laat zich vatten KAREL! Maar dat alles was maar een begin van bitter lijden. Want

'er verliepen slechts eenige uuren, of de Commandant gelastte op eenen gebiedenden toon, dat de Burgerij, een menigte van Ketels, Potten, Pannen, Schotels, Borden, en andere Keukengereedschappen, naar die huizen brengen moesten. Ook moesten alle *Landkaarten* aan de Officieren afgelevert worden.

Z.
Waarom eischten zij die VADER?

V.
Om dus te eerder en beter de ligging en gesteldheid van ons Land te leeren kennen. Naauwlijks was 'er aan die eisschen voldaan, of zij begonden op hooger toon te beveelen, dat hun dadelijk moesten aangeschaft worden: *Vier duizend Rokken of Jassen. – Vier duizend paaren Schoenen. – Vijftien maal honderd duizend ponden Hooij. – Tien duizend bossen Stroo –* en *twee duizend zakken Haver*: met bedreiging, dat als het niet ten *spoedigsten gelevert werd, zij het militairement zich zouden weeten aan te schaffen*.

Z.
Wel dat is verschrikkelijk! Moesten dat Vrienden en Verlossers heeten? Dit zou men van eenen Vijandelijken overwinnaar van het Land naauwlijks verwachten.

V.
Zij deden zich ook als Vijandelijke overwinnaars van Stad en Burgerij kennen. Want zij eischten, dat de door hun aangestelde Leden van Regeering, den Eed van onderwerping en trouwe aan de *Fransche Republiek* zweeren moesten.

Z.
En deedt die nieuwe Regeering dien Eed?

V.
Zij moest wel, willens of onwillens. Tegenspreeken was misdaad, gesteld zijnde, dat zulks het geval geweest was. Gehoorzamen was bij hen plicht, voor een Volk dat men als overwonnen beschouwde.

Z.
Een kostelijke Vrijheid voorwaar!... Maar VADER! eer gij verder gaat, mag ik tusschen beiden U iets vragen?

V.
Wat begeerd gij te weeten MIJN ZOON?

Z.
Gij zeide daar even, dat de *Arnhemsche Regeering* een Eed van trouwe, aan de *Fransche Republiek* zweeren moest: ik dacht dat *Frankrijk* een *Keizerrijk* was?

V.
Naa dat de *Franschen* hunnen wettigen Koning op een Schavot vermoord hadden, herdoopten zij de naam van *Koningrijk* in dien van *Republiek*, ten bewijze van hunnen haat aan Koningen en Vorsten. Dit voorbeeld heeft onbeschrijffelijk veel kwaad in de Wereld gesticht, want *Franschgezind* en een *Vorstenhater* te zijn, werden twee dingen die met elkander gepaard waren.

Z.
Door welke gebeurtenis is die *Republiek* in een *Keizerrijk* herschapen?

V.
Toen BONAPARTE, dien Aardstijran en geessel van het Menschdom, zich over 8 jaaren van Burger *Consul* tot *Keizer* verhief, en zelfs de Kroon op zijn misdadig hoofd zette, toen raakte dat *Burgeren* ook uit de mode, en het wierdt *Uwe Majesteit*, om het Menschdom nog te wreedaartiger te kunnen *Tijrannijzeeren*.

Z.
Mij dunkt zijne voorlopers maakten het in 1795 te *Arnhem* al snood genoeg.

V.
Het afknevelen van zulk een schat, van de Burgers eener Stad, die daar en boven den last der inkwartiering nog dag op dag dragen moesten, was slechts een voorloper van andere en nog oneindig grooter berovingen en knevelarijen.

Z.
Slechts een voorloper VADER?

V.
Jaa KAREL! Want toen de Fransche Troepen zich van geheel *Holland*, en dus ook van

den *Haag*, onder zang en dans van hunne Vrienden, meester gemaakt hadden, kwamen 'er *vijf Commissarissen van de Fransche Conventie*, onder het lossen van 21 stukken Geschut, de Stad binnen rijden, en stapten af aan het Hof dat de PRINS had moeten verlaten, dat voor hun in voorraad tot een logement was gereed gemaakt.

Z.
Moest dat Volk op het Hof van de PRINS logeeren, konden die niet in een ander logement of herberg slaapen?

V.
Het had wel zoo behoort KAREL! en als zij als Vrienden, en Helpers gekomen waren om het Land gelukkig te maken, zoo als zij voorgaven, zouden zij dat ook wel gedaan hebben; maar om te toonen dat zij het Land en de bezittingen der Ingezeetenen, als Roovers, zich kwamen toeeigenen, namen zij bezit van het Hof, en van al de kostbaare Meubelen die de PRINS toebehoorden en agtergelaten hadt.

Z.
Welk een snoode handelwijze! Maar zij zullen toch het eeten en drinken zelfs wel betaald hebben?

V.
Dunkt U dat? Neen MIJN ZOON! Die kosten moesten ook uit 's Lands Kas betaald worden, en die waren niet gering. Want zij lieten als Vorsten opdisschen en zich bedienen. Hoe veel denkt gij wel, dat zij *met hun vijven, in vijf dagen verteerden*?

Z.
Jaa! wie weet hoe veel? Het was echter maar voor eeten en drinken, want logement en slapen hadden zij vrij. Verteerden zij elk wel *tien guldens* daags?

V.
Dat zou voor hun vijven, *vijftig Guldens* daags, en dus *twee honderd vijftig Guldens,* in

het geheel geweest zijn. Neen KAREL! dat gelijkt 'er niet naa. Gij rekend veel te min.

Z.
Ik dagt dat ik hoog rekende; voor 10 guldens kan men nog al wat lekkers krijgen, als men in een logement gaat eeten. Hoe veel verteerden die vijf *Franschen* in de vijf dagen VADER?

V.
Niet minder dan *negen duizend, vier honderd, negen en zestig Hollandsche Guldens en twaalf Stuivers* netto. Wat zegt gij, waren dat geen duure gasten? Of zij ook lekker gegeten en gedronken hebben? Gij krijgt 'er eene blozender coleur in uw aangezicht van, KAREL! Verschrikt gij 'er van?

Z.
Schrikken zoo zeer niet, maar ik word 'er boos en bedroefd om, want op die manier hebben zij het ongelukkig Land vreesselijk bestolen.

V.
Dat geloof ik ook MIJN ZOON! Maar het moest toch maar betaald worden. Men durfde dat niet weigeren. Op de Rekening wat af te dingen, zou ook wat karig gestaan hebben. Uit de *twaalf Stuivers* bleek toch, dat alles wel gespecificeert en uitgetrokken was. En boven al, het waren *Burgers Fransche Representanten*! Dat deedt ook wat af.

Z.
Ik hoor dat woord *Representanten*, U nu en dan gebruiken VADER! Wat voor menschen waren dat toch? Wie maakten hun tot *Representanten*? Dat moeten wel groote Heeren, en Mannen van kwaliteit zijn geweest, dunkt mij?

V.
De *Fransche Representanten* waren, naa het vermoorden van de Koning, door stemgereg-

tigde Burgers, tot het bekleden van de hoogste macht verkoren, en dat werdt in alle Landen daar de *Franschen* kwamen, nagevolgd. – Intusschen denkt gij zeer verkeerd, dat het juist groote Heeren en Lieden van kwaliteit waren. De meeste stemmen verklaarden zich dikwijls voor zeer geringe, zedelooze, en onbekwame voorwerpen. Maar als zij *Representanten* geworden waren, KAREL! dan wierden veelen spoedig groote Heeren, want zij wierden ruim betaald.

Z.
Hoeveel genoten zij dan, VADER?

V.
Dat weet ik niet, KAREL! Maar daar de hier te Lande verkoren *Representanten*, ZEVEN GULDENS daags hadden, en sommigen die 'er nog een bijzondere Commissie bij waarnamen, 'er nog vrij wat meer bij kregen, zullen die van *Parijs* wel meer verdiend hebben: en de vijf *Fransche Representanten*, die in *den Haag* kwamen, zullen bij die Commissie ook zeer wel gestaan hebben.

Z.
Ik bedank u voor dit bericht. – Maar wat voerden die kostbare Logeergasten, behalven braaf eeten en drinken, en goede cier te maken, in den *Haag* zoo al uit? Zij zullen de Hollanders wel vriendelijk behandeld hebben voor zoo veel eer en vermaak, denk ik?

V.
Al weer fout gedacht, KAREL! Zij kwamen op eenen wraakbedreigenden toon, om aan onze *Representanten*, hunne Vrienden, te zeggen: dat zij te zorgen hadden, dat de, door hunne naakte *Carmagnolen* vrijgemaakte Ingezetenen, binnen een maand van het hoofd tot de voeten gekleed, en de Paarden van voeder voorzien moesten werden.

Z.
Wat moest 'er dan in dien korten tijd wezen?

V.

Luister, KAREL! maar schrikt of bloosd niet, zoo als daar straks. – 'Er moest wezen *Tweehonderd duizend Quintalen, dat is: Twintig millioenen ponden Koorn: Vijf millioenen Rations*, dat is: *Vijfenzeventig millioenen ponden Hooi: Tweehonderd duizend Rations*, dat is: *Twintig millioenen ponden Stroo: Vijf millioenen schepels*, dat is: *Vijftig millioenen ponden Haver*, mits *zwaar gewicht*: *Honderd en Vijftigduizend paren Schoenen: Twintig duizend paren Laarsen: Twintig duizend Lakensche Rokken en Vesten: Veertig duizend gebreide Broeken: Honderd en Vijftig duizend Pantalons, zoo van Linnen als van Trijpt: Tweehonderd duizend Hembden: Vijftig duizend Hoeden: en Twaalf duizend Ossen*.

Z.

En hoe gedroegen zich de Hollandsche *Representanten*, op het hooren van dien schandelijken eisch?

V.

Zij stonden over dien eisch niet weinig op te zien, en geraakten in de grootste angst en bekommernis; en geen wonder! want de waarde beliep op een schat van meer dan *tien millioenen Guldens*. Doch dat was het minste.

Z.

Tien millioenen Guldens, was dat het minste, VADER! Wat was dan het meeste?

V.

De vrees voor het verlies van de vriendschap, en voor het ongenoegen der *Fransche Representanten*, wanneer de goederen niet binnen den gestelden tijd in gereedheid mogten zijn, want dezen hadden verklaard: '*Dat zoo binnen een maand alles niet geleverd was, zij dan genoodzaakt zouden zijn, om de Requisitien zelve uitteschrijven, en het geëischte door Soldaten te doen ophalen. Zoo deden de Franschen in alle Landen, daar zij de*

Vrijheid bragten, maar de Hollanders wilden zij als hunne Vrienden behandelen.'

Z.
Zij beschouwden het dan nog als een gunst, dat de *Representanten* dien schat van de Burgers af haalden! Welk eene geveinsde *Tijrannij*, om 10 *millioenen* waarde afteknevelen!

V.
Verwonder U over het eisschen en toestaan van 10 *millioenen schats*, om hunne naakte *Carmagnolen* te kleden, niet te zeer. Ik zal U bij een volgend gesprek, nog wel andere stalen van roofzucht en knevelarij, daar deze geheel bij wegvalt, verhalen. De tijd gebied mij nu met u te eindigen.

Vijfde Zamenspraak.

ZOON.
Zal VADER mij nu nog meerder en erger Voorbeelden van de roofzucht der *Franschen* verhalen?

VADER.
Dat heb ik u beloofd, KAREL! en wil het nu ook gaarne volbrengen. Tot dat einde zal ik u doen hooren, op welk eene *subtiele* en *listige* wijze, zij in weinige maanden, voor nog veel meerder *millioenen* Guldens, allerhande Koopmanschappen, in de magazijnen en winkels der Ingezetenen voorhanden, zich meester maakten, zonder dat het aan hen iets kostte.

Z.
Gingen zij dan bij de Winkeliers en Kooplieden in huis, om die Goederen op eene diefachtige wijze wegtenemen?

V.
Neen, KAREL! dat had te veel naar open-

baar steelen geleken, en vele Winkeliers, hoe groote Vrienden zij van de *Franschen* ook waren, zouden hun dat wel belet hebben. Zij vonden 'er dus wel wat anders op uit.

Z.
En wat was dat?

V.
Om alles wat zij begeerden, *quasi* te betalen met *Assignaten*, aan welken zij een bijna gelijke waarde gaven, als aan het gemuntte Fransche geld.

Z.
Wat moet ik door het woord *Assignaten* verstaan? Wat was dat voor soort van geld?

V.
Het was geen geld, KAREL! Het waren stukjes papier, die zij de Winkeliers voor geld opdrongen.

Z.
Hoe zagen 'er die *Assignaten* toch wel uit, VADER?

V.
Om dat ik dacht, dat gij mij dit wel vragen zoude, heb ik 'er één in mijn zak gestoken. Zie daar is hij.

Z.
Hoe veel was dit stukje papier waardig?

V.
De prijs die 'er de *Franschen* op gezet hadden, was *Duizend Livres* Fransch, of *Vierhonderd en Vijftig Guldens* Hollandsch. Want zij rekenden de *Livre op negen stuivers* Hollandsch.

Z.
Hadden alle *Assignaten* zulk eene grote waarde.

V.
Neen, KAREL! Zij maakten *Assignaten* van verschillende waarde. Van een halve *Livre* of *vier en een halve Stuiver* Hollandsch, tot *vijf duizend Livres*, of *Tweeëntwintig honderd vijftig Guldens* toe.

Z.
Hadden zij dan zoo veel voorraad van dat Papieren geld? En hoe kwamen zij 'er aan.

V.
De Koningsmoordenaars te *Parijs*, lieten ze drukken, en zonden die bij geheele pakken of

baalen naar alle Landen, waar zij, door de *Carmagnolen*, hunne Vrijheid aan de Intezetenen opdrongen.

Z.
Met geheele pakken of baalen, zegt VADER, wel dan moet het getal en de waarde van zoo veele *Assignaten* verschrikkelijk groot geweest zijn?

V.
Om U daar een denkbeeld van te geeven KAREL, zal het genoeg zijn, U te zeggen, dat toen de *Franschen* op het punt stonden, om in ons Land te komen, zij zelfs zich beroemden, *reeds voor een som van* VEERTIEN DUIZEND MILLIOENEN LIVRES, *aan dat papier gemaakt, en uitgegeven te hebben*.

Z.
En die som zal naa hun komst in ons Land nog vrij wat vermeerderd zijn geworden, denk ik?

V.
Dat is zeker te vermoeden. Met *Papier* en een *Drukpers*, verkregen zij zoo veel van die Munt, als zij maar begeerden, en om voor die Munt zich alles aan te schaffen, wisten zij een middel.

Z.
Waar in bestondt dat middel?

V.
In het dwingen bij de *Hollandsche Representanten*, en *Stedelijke Regeeringen*, om de winkeldoende Ingezetenen, op zwaare straffen, te bevelen, dat zij hunne goederen, tegen overgifte van *Assignaten*, aan de *Franschen* moesten afleveren.

Z.
Welk een schrikkelijke dwinglandij om zich van alles meesters te maaken! Maar wat deden de Winkeliers met dat papier, konden zij met die *Assignaten* hunne Kooplieden betalen, en hunne Winkels weêr voorzien?

V.
De Kooplieden wilden dat papier niet heb-

ben KAREL! Zij bedongen daarom bij de verkoop *Contant Geld, klinkende Munt*, voor hunne Waaren.

Z.
Daar hadden zij ook gelijk in. – Maar aan wie raakten de Winkeliers, die de *Assignaten* ontfangen moesten, die papiertjes kwijt, om zich weêr van andere Waaren te kunnen voorzien?

V.
Aan de *Representanten*. En dat was ook billijk, want die hadden, op straffe geboden, dat zij die ontfangen moesten.

Z.
Gaven die dan *Contant geld* voor de *Fransche Assignaten*?

V.
Hoe zouden zij dat hebben kunnen doen? Zij zeiden: *dat zij geen geld hadden, en daarom moesten alle Ingezetenen al hun Goud en Zilver, en nog braaf wat Geld ten offer brengen*, het welk meer dan 70 *millioenen* bedroeg.

Z.
Betaalden zij dan daar de Winkeliers mede?

V.
Neen KAREL! Zij betaalden de *Fransche Assignaten* met *Hollandsche Assignaten*, met belofte, om die in het vervolg tot de volle waarde te zullen ontfangen, in betaling van de Imposten en Lands lasten.

Z.
Gaven onze *Representanten*, dan naderhand die *Fransche Assignaten*, aan de *Franschen* terug?

V.
Wel neen KAREL! De *Franschen* waren verblijd dat zij ze kwijt raakten, en maakten op den duur nieuwen.

Z.
Op die manier kwam 'er wel *papier*, maar geen *geld* in 's Lands Kas. Liep dat eindelijk niet vast, en bragt dat de *Representanten* niet in eene groote verlegenheid?

V.
Gij hebt dat wel gevat. Het een en ander gebeurde. Maar om zich te redden, en goede Vrienden met de *Franschen* te blijven, vonden de *Representanten* een middel uit, om uit die verlegendheid te geraken.

Z.
En waarin bestondt dat middel?

V.
Om Jaarlijksch 40 of 50 millioenen Guldens, door gedwongene Geldheffingen, van de Burgers aftevorderen.

Z.
De Burgers moesten dan per slot de schade van de *Fransche Assignaten* betalen, merk ik?

V.
Regt zoo KAREL! De *Representanten* konden het niet doen van hun *zeven Guldens* daggeld. En de *Franschen* wilden het niet doen.

Z.
Maar daar bedenk ik iets… Mag ik het U opgeven VADER?

V.
Wel wat bedenkt gij? Laat eens hooren.

Z.
Mij dunkt, toen de *Representanten* door de *Franschen* gedwongen werden om de *Assignaten* te moeten ontfangen, moesten zij ten minsten daar eenige bepalingen op gemaakt hebben, om dien last wat te verligten.

V.
Gij hebt wel gedacht KAREL! Maar wat hadden zij dan zoo al moeten bepalen, naar uwe gedachten?

Z.
Laat zien… Zij hadden moeten bepalen, voor welke behoefde de *kleine Assignaten* door de Soldaten mogten uitgegeven worden. *Groote Assignaten van honderden of duizenden Livres*, hadden immers de Soldaten niet nodig?

V.
Ik zal U zoo aanstonds daar op van antwoord dienen. Wat moesten zij nog meer gedaan hebben, dunkt U?

Z.
Zij moesten geweigerd hebben om die *Assignaten*, tot den daar op gestelden prijs te doen

uitgeven: want hoe hooger die prijs was, hoe meer schade voor het Land, of liever voor de Burgers, die dezelve toch op het einde dragen moesten.

V.

De *Representanten* beproefden die beiden bepalingen te maaken, maar dat konden zij bij de zogenaamde Vrienden en Verlossers maar niet gedaan krijgen.

Z.

Waarom niet? Hadden dezen daar wettige redenen toe?

V.

Wettige redenen! Neen! Het was willekeur. *Tijrannij*. Een opzet, om het Land en de Burgers arm te maaken, en zich op een diefachtige wijze in weelde te kunnen baden, want daar toe moesten de *groote Assignaten* alleen dienen. Als zij nu die beide bepalingen zich hadden laten welgevallen, dan misten zij hun schelmagtig en roofziek doel. Zij wilden daarom van geene bepalingen hooren.

Z.

Nu, als ik *Representant* geweest was, ik zou hun zin niet gedaan, nog hunne bevelen opgevolgd hebben.

V.

Nu moet ik zeggen, dat gij kort van memorie zijt, daar ik U, al meer dan eens, heb doen zien, dat de meeste *Representanten* niet opzien of kikken durfden, tegen alles wat de *Franschen* eischten. Evenwel, tegen de *Assignaten* ondernamen sommigen dat, maar het kwam hun duur te staan, namelijk, op het grootste ongenoegen van de *Franschen*, en, dat nog erger was, dat zij zich voor geheel de wereld bespottelijk moesten maaken.

Z.

Knorren te krijgen, en zich bespottelijk te maken, en dat voor *Representanten*! om dat zij de Burgers voor zulk een verlies eenigsints tragten

te bevrijden! Wel dat moet hun onverdragelijk gevallen hebben, en dat van Vrienden! Dat ging toch niet gemakkelijk in zijn werk, VADER?

V.

Al veel gemakkelijker als gij denkt, KAREL! Want schoon de *Franschen* maar weinig weken in het Land geweest hadden, zoo hadden zij reeds zoo de schrik en de vrees onder de *Representanten* weeten te brengen, dat dezen het eerste geduldig verdroegen, en zich aan het laatste blootstelden.

Z.

Welke *Representanten* kregen dan knorren? En wat moesten zij ter hunner bespotting volvoeren?

V.

Dat lot trof de *Hollandsche* en *Friessche Representanten*. De *Eersten* hadden gepubliceert: *dat de Winkeliers geene Assignaten boven de* 10 *Livres van de Soldaten behoefden te ontfangen, en dat de Officieren, vóór het uitgeven van de hogere Assignaten, tot aankoop van behoeften, eerst permissie van hunne Generaals vertonen moesten.* En wat de *Tweeden* betreft: *die bevalen aan de Burgers, dat zij de Assignaten tot geen hoger Cours dan* VIER STUIVERS *de Livre mogten aannemen.*

Z.

Dit waren echter geene kwade schikkingen van die *Representanten*, dunkt mij: zij verdienden althans daarom geen straf. Waar in bestond die?

V.

Zij werden, naar duchtig doorgesteken te zijn, over hun ondankbaar gedrag, genoodzaakt, om hunne Publicatien te moeten herroepen, en aan de *Assignaten* eenen vrijen loop te laten.

Z.

Ik zeg nog eens: Als ík *Representant* geweest was, ik zou het om hoog of laag niet gedaan, maar voor het *Representanten* bedankt heb-

ben, want dat herroepen was een daad die zij tegen hun pligt en beter weten uitvoerden.

V.

Ik verheug mij, over dit uw gezegde, KAREL! Regt zoo! MIJN ZOON! Elk braaf Man, en nog minder een Regent, mag, tegen zijn pligt en geweten, de snoode bevelen van een gekroonde Dwingeland, veel min van roofzieke Officieren opvolgen, tot bederf van zijn Vaderland en Medeburgers!

Z.

Wel dat wisten zij zoo wel als ik, die nog zoo jong ben, en evenwel zij deden het! Zou dat even, als bij het afeischen van al die Rokken, Broeken, Laarzen, Schoenen, &c. ook alleen uit groote vrees voor erger gevolgen, voor de Burgers geschied zijn VADER!

V.

Met zulk eene ontschuldiging tragten zij zich wel te verschonen; maar het behoud of verlies van *Zeven Guldens daggeld*, en de eer om *Representant* te blijven, zal 'er ook nog wel wat aan gedaan hebben, KAREL! Het wierdt toch gemakkelijk medegenomen.

Z.

Dat denk ik ook, VADER! Nu konden de *Franschen* zoo veel koopen als zij wilden, om zich proper en kostbaar te kleeden, en goede cier te maken. Dat deden zij immers?

V.

Had het kwaad zich alleen nog daar bij bepaald, maar de roofzucht ging bij velen zoo verre, dat zij voor duizenden Guldens aan kostbare waaren voor *Assignaten*, van de Kooplieden in handen kregen, die zij dan naar *Frankrijk* zonden, of aan zwendelaars voor de helft van de waarde verkochten.

Z.

Zijn daar voorbeelden van VADER?

V.

In menigte. Ik zal 'er u slechts één opnoemen, om u te doen zien, hoe zelfs één van hun-

ne Vrienden, door dien diefachtigen handel, een schade van *Agt duizend Guldens* werdt toegebragt.

Z.
Hoe lag die dief dat aan? De Koopman kon immers wel nagaan, dat hij zoo veel goed voor zijn kleeding niet noodig had? En was het voor ander goed, dan had hij het immers mogen weigeren?

V.
De dief lag het subtiel aan. Hij kocht (quasi) voor zoo veel duizenden Guldens, een grote kwantiteit kostbaar fijn Linnen en Tafelgoed, en gaf aan de Koopman, die, met de hoed in de hand hem alle eer bewees, *Fransche Assignaten die door zijnen Chef niet geteekend waren, in betaling*, en die de Koopman niet kon verwisseld krijgen voor *Hollandsche Assignaten*, en dus was de Koopman zijn goed kwijt, zonder daar voor eenige waarde van belang te hebben.

Z.
Men moet maar een *Franschman* zijn, om zoo subtiel te steelen, en zijne Vrienden te bedotten. Maar die *Assignaten* hadden immers nog eenige waarde?

V.
Schoon dat schelmstuk omtrent één jaar na de komst der *Franschen* gebeurde, hadden de ongeteekende *Assignaten* toen reeds geen waarde van eenig belang meer. En om u daar een staaltje van te toonen, diend de *Assignaat* van 1000 *Livres*, die ik u zoo straks vertoond hebbe.

Z.
Hoe zoo, VADER! Kost U die dan zoo weinig?

V.
Ja, KAREL! Het is 'er een van de *twintig, ieder van* 1000 *Livres*, die mijnen toenmaligen, doch nu overledenen Vriend M. van een Jood gekocht hadt, voor *Veertien Guldens*, alleen uit liefhebberij, om de waardij van het gezwets der *Franschen* op hunne kostelijke Vrijheidsmunt, aan

te toonen, en te logenstraffen. Voor 14 *Stuivers* het stuk, nam ik, en andere onzer Vrienden, één *Assignaat* van den hoop.

Z.
Welk eene eerlooze handelwijze, om ons Land ongelukkig te maken?

V.
Het was, (op dat wij ons gesprek eindigen) een treurig bewijs, dat, onder de middelen waar mede GOD een Volk, dat Zijne zegeningen miskent, bezoeken wil, ook dit behoort: dat hij deszelfs vermogens, door Vreemden doet verteeren.

Zesde Zamenspraak.

ZOON.
Bebben de *Franschen*, behalven de, door u verhaalde knevelarijen en dieverijen met de *Assignaten*, nog meer bewijzen van hunne trouweloosheid en roofzucht aan de Natie gegeven, VADER?

VADER.
Dat verzeker ik U, KAREL! Echter met dit onderscheid: dat het op eene andere manier, en niet door de Officieren die hier in het Land waren geschiedde.

Z.
Wie deden dat dan?

V.
De Koningsmoordenaars te *Parijs*, die hakten 'er in ééns wat dieper in, dan met *Assignaten*. Die monsters vlamden op het geheele Land, en alle de schatten die 'er nog in overgebleven waren.

Z.
Gij doet mij verschrikken, VADER! Maar hoe durfden die moordenaars dat doen?

V.
De *Franschen*, die GOD en GODSDIENST verzaaken, zoo als de meesten zijn, durven alles

onderneemen, wat in hunne booze harten opkomt, en voor hun uitvoerlijk is. Althans, in hun die zoo breed opgaven, dat zij de Hollanders gelukkig en vrij kwamen maken, werdt de Spreuk bewaarheid: *Wijst mij een Moordenaar, wijst mij een Dief.*

Z.
Hoe lagen zij dat aan VADER? Hoe konden zij het geheele Land begeeren, daar zij zoo gepocht hadden op hunne Hulp en Vriendschap, om het vrij te maken?

V.
Dat konden zij zeer gemakkelijk doen, KAREL! dewijl zij bij de genomene proeven, zagen, dat de *Representanten* hun niets durfden weigeren, wijl dezen daartoe de couragie niet hadden. Zij vlamden dus op het geheele Land, alleen met het booze oogmerk om nog meerder *Millioenen* in handen te krijgen.

Z.
Onder welk voorwendsel deeden zij dat?

V.
Zij beschouwden zich als *Overwinnaars* van het Land, en de *Representanten*, zoo wel als de Inwooners, als *Overwonnenen*.

Z.
Wel hoe smaakte dat die *Representanten*?

V.
Jaa, KAREL! dat kunt gij ligt nagaan. Zij hadden dat nooit gedagt, (zeiden zij,) niettegenstaande het aan hun, en ook aan allen die de *Franschen* in het Land haalden, door de PRINS en de brave Ingezetenen dikwils gewaarschouwd was. Zij zaten van angst te zweeten, schoon het nog vrij koud was. Goede raad was duur. Zij beproefden toch alles om dat uiterste voortekomen, en de *Franschen* te verbidden.

Z.
Dat geloof ik zeer gaarne. Het was dan ook geen klein verschil, *Vrij* of *Slaaf* te zijn! Wat middelen wendden zij dan aan, VADER?

V.
Eerst schreven zij beleefde brieven, en

spoorden hunne afgezanten, die te *Parijs* waren aan, dat dezen de *Franschen* toch overhalen zouden, om hun opzet te laten varen. Maar het eene hielp net zoo veel als het andere. Zij kregen op de brieven, en op het verzoek van de Gezanten, een onzeker, en ongunstig bericht.

Z.
Dat was toch onbeleefd, en dat van *Franschen*, die, zoo ik wel eens gehoord heb, doorgaans zeer welleevend zijn.

V.
Hoe vriendelijker en beleefder een *Franschman* is, KAREL! (onthoud die les,) hoe meer hij 'er op uit is, om de menschen te bedriegen. Zij hebben zeer veel van het charakter van den verrader *Judas*, die onzen lieven ZALIGMAKER kustte, op het oogenblik dat hij zijnen Weldoender en beste Vriend verraadde. Vertrouw U dus nooit op *Franschen* of *Franschgezinden*, die nog met hun heulen, en dezen wederom in het Land te rug wenschen, want dat zijn ook Verraders.

Z.
Maar daar dat schrijven en verzoeken niet baatte, wat namen de *Representanten* toen bij der hand?

V.
Zij wendden het tot één der *Fransche Representanten*, die zich hier te Land bevondt, hem smeekende om zijne voorspraak.

Z.
Die voorspraak kon niet veel nut doen, dunkt mij, want die zal 'er niet beter over gedacht hebben als zijne Confraters.

V.
Juist geraden, KAREL! In plaats van voorspraak te beloven, kregen zij van dezen duchtig knorren, dat zij zoo ondankbaar waren, voor de groote diensten die de *Franschen* aan hun bewezen hadden, en dat zij om het sluiten van eene Alliantie, en het Vrijverklaren van het Land vra-

gen durfden, zonder een prijs uit te bieden, die zij daar voor betalen wilden.

Z.
Wel, dat was een slechte behandeling van dien deugniet, die toch wist, hoeveel schatten 'er al aan zijn volk verspild waren, zoo aan *Kleederen*, enz. als aan de *Assignaten*, – wat gebeurde 'er toen VADER?

V.
Naa dat de op roof loerende *Franschen*, de *Representanten*, meer dan twee Maanden, in de grootste angst en benaauwdheid hadden doen doorbrengen, zonden zij twee van hunne makkers, twee looze listige guiten, (de ééne was voorheen een *Geestelijke* geweest) naar den *Haag*, om een gewenscht einde aan de zaak te maaken.

Z.
Dat zal wel een blijdschap gegeven hebben, voor die benaauwde Heeren, denk ik?

V.
Dat was ook zoo KAREL! Die twee geveinsde fielten, werden als Vorsten ingehaald onder het lossen van het Geschut, en door plegtige bezendingen op het nederigst verwelkoomd, en de zaak werdt spoedig gevonden, tot ongewoone blijdschap van de *Representanten*, en allen die zich zoo veel heil van de *Franschen* bleven beloven.

Z.
Waren de conditien dan zoo voordeelig VADER?

V.
Afstand van *Staatsvlaanderen*, en veele andere sterke Vestingen. Het beste deel van *Vlissingen*, en *honderd millioenen guldens* aan Geld. Doch hier tegen stonden de *Franschen* aan de *Representanten* af, de goederen van de PRINS *van* ORANJE, na dat zij 'er van genomen hadden wat hun aanstondt.

Z.
Zoo veel *Land*, en *honderd millioenen* aan Geld! Ik beef 'er van VADER! Namen zij dit van hunne Vrienden, die zij voorgaven vrij ge-

maakt te hebben! Welk een bewijs van hunne Roofzucht, om een Volk uit te plunderen. De *Representanten*, zullen dat ook voor geen Vriendschap begroet, en zich daar over bedroefd hebben?

V.

Neen KAREL! Zij waren daar over zoo in hun schik, dat zij nog vrij wat duizenden Guldens ten beste gaven, om die verkregen Vrijheid, door eenen plegtigen Feestdag, door het geheele Land te doen vieren.

Z.

Ik geloof toch dat die vreugd bij velen niet van harten was, en dat zulks ook al gedaan werdt om de *Franschen* in een goed humeur te houden. Misschien was dat op hunne order?

V.

Dat is mogelijk KAREL! Doch ik twijffel zeer, of de *Franschen* het danken in de Kerken bevolen hebben, want van Godverlochenaars en Roovers kan ik zulks niet denken. Het heilig OPPERWEZEN moest ook zulk danken afkeuren. *Want God heeft aan den Man des Bloeds en des Bedrogs eenen gruwel.*

Z.

VADER! Mag ik U wel wederom, twee vragen doen, over twee dingen die gij mij in dit uur gezegd hebt, en die ik niet begrijpen kan?

V.

Jaa wel KAREL! Eens voor al, dat staat U altoos vrij. Wat was het eerste dat gij niet begrijpen kunt?

Z.

Gij zeidet daar straks, dat één van de twee *Franschen* die in den *Haag* kwamen, *een Geestelijke was*: mij dunkt, hoe kon deze een *Representant* zijn? Geestelijken, (bij voorbeeld, onze Predikanten,) als *Representanten* op het Stadhuis te zien zitten, zou mij vreemd voorkomen. Zij passen beter in de Kerk. Was dat ook al een gevolg van de Fransche Vrijheid?

V.

Gij hebt volmaakt gelijk KAREL! Geestelijken passen in het geheel niet in de Raadzalen, maar in *Frankrijk* zag men daar niet naa, zoo als blijkt in dien Roover, die in den *Haag* kwam, die was zelfs een *Abt*, en evenwel zat hij, en meer anderen, *in den raad der Goddeloozen*. Zij waren ook de grootste schreeuwers en oproermakers, om het gemeen aan hun snoer te krijgen. Doch wat zal ik zeggen, MIJN ZOON! Het was in *Frankrijk* de mode. Hier te Land hadden wij in de eerste drie jaren van de *Bataafsche Vrijheid* ook *Professoren, Predikanten* en *Pastoors* onder de *Representanten*, maar daarna werdt dat afgeschaft. – Wat was het andere, dat gij niet begreep?

Z.

Dat: wat gij van de Goederen van de PRINS VAN ORANJE zeide. Hebben de *Franschen* daar ook van geroofd en gestoolen?

V.

Wel zeker KAREL! Al de Meubelen en Kostbaarheden die de goede en nu zalige Vorst, van zijne Voorouderen geërfd, of met veele kosten bijeen verzameld en agtergelaten hadt, eigenden zij zich toe, en speelden 'er den baas over. Zij namen alles wat kostbaar, fraai, en zeldzaam was, naar zich, en zonden het naar *Parijs*. Het geen zij niet hebben wilden, gaven zij aan de *Representanten* tot een present.

Z.

Hielden dezen al dat overige Huiscieraad voor zich?

Z.

Wel neen, KAREL! De *Representanten* hielden 'er tot driemaal toe, *Boelhuis* van, die verscheidene dagen agter een duurden, en lieten alles wat de *Franschen* niet hebben wilden, verkopen, tot de Klederen van de PRINSEN en van de PRINCESSEN toe.

Z.
Drie Boelhuizen, die elk verscheidene dagen duurden! Wel dan moet 'er nog al vrij wat Geld van gekomen zijn. Zonden de *Representanten* dat Geld aan de PRINS?

V.
Al hadden zij dat willen doen, KAREL! (dat ik echter niet geloove,) zoo konden zij dat niet doen, want de PRINS was in *Engeland*, en alle gemeenschap met dat Land was afgesneden, op zware straffen.

Z.
Wat deden de *Representanten* dan met dat Geld?

V.
Jaa, KAREL! dat weet ik niet! Misschien zal het nu, na de terugkomst van *Mevrouw de* PRINCESSE DOUARIERE VAN ORANJE, in den *Haag*, aan denzelven, met de verlopene Interessen, wel eens verrekend worden.

Z.
Dat is ook niet meer dan billijk, want die *Fransche Roovers* hadden 'er geen weggeven aan, en de anderen geen regt om 'er het Geld van in de zak te steeken.

V.
De tijd leert alles, MIJN ZOON! Onrecht, listig bedrog en geweld, heimelijke of openbare dieverijen, door gekroonde of mindere Geweldenaars en dieven gepleegd, zullen éénmaal door GOD, aan de bedrijvers t'huis gezocht, en openbaar gemaakt worden; is het niet in deze wereld, zeker in de toekomende. *Laat U dit in al uw leeftijd van het kwade terug houden*. Met deze vaderlijke les zal ik eindigen.

Zevende Zamenspraak.

ZOON.

Uit de tot hier toe verhaalde staalen van de *Roverijen der Franschen*, besluit ik dat zij met hunne knevelarijen en afzetterijen wel zullen hebben blijven voortgaan, mag ik u daarom nu verzoeken VADER! mij daar van te onderrigten?

VADER.

Daar het uitschudden van Menschen, en het bederven van Landen bij de *Franschen* eene dagelijksche gewoonte was, die zij langs hoe schaamtelozer volgden, zoo kunt gij wel nagaan, KAREL! dat ik U, al wat ik daarvan weet, niet kan mededeelen: dit zou onze gesprekken te veelvuldig maaken, en u te lang onkundig laten, van *de Tijrannij*, die zij bedreven hebben, naa dat zij ons geheele Land overweldigd hadden. Evenwel, eer ik daartoe overgaa, zal ik u nog een en ander spreekend bewijs van hun snood gedrag en roofzucht mededeelen, in ons tegenwoordig gesprek.

Z.

Waar in bestaat dat, VADER?

V.

Toen de *Franschen* in ons Land kwamen, hadden wij van onze Armee, niet veel meer dan 6000 Man overgehouden, en daar dezen bij de komst der *Franschen* geen Soldaten mogten blijven, hadden de *Representanten* geen Troupen.

Z.

Waarom mogten die menschen geen Soldaten blijven, en wie stelden hen buiten dienst?

V.

Omdat zij onder de PRINS VAN ORANJE, volgens hunnen eed en plicht, gestreden hadden, om de *Franschen* uit het Land te houden, daarom werden zij door de Burgers, en anderen, de ge-

weeren afgenomen, en even als schelmen weggejaagd.

Z.
Hadden dan de Burgers en anderen daar recht toe? Dat was toch een slegte welkom t'huis.

V.
Jaa, KAREL, daar moet gij niet naar vragen. Die dat deden, hadden 'er zeker geen regt toe. Maar zij deden dat nog wel aan andere brave Lieden dan Soldaten, want dat was ook al de mode. Doch laaten wij dat maar passeeren, en ons met de slegte handelwijzen der *Franschen* bezig houden.

Z.
De *Representanten*, geraakten echter met dat wegjagen van de Soldaten, geheel en al zonder Troupen.

V.
Nu, dat was juist een schoone gelegenheid voor de *Franschen*, om jaarlijksch wederom eenige *Millioenen Guldens* van de ligtgelovige en bedrogene Hollanders afteknevelen.

Z.
Hoe zoo, VADER? Gaf dit onbehoorlijk bedrijf gelegenheid aan de *Franschen*, om ons Land op nieuw te besteelen. Die Burgers hadden dan dat wegjagen van de Troupen wel mogen laten.

V.
Die gelegenheid vonden de *Franschen*, door aan de *Representanten*, als een bewijs van vriendschap, het aanbod te doen, om hun 25000 *Franschen* bij te zetten, mits dat zij die betalen moesten.

Z.
Dat aanbod was onnodig dunkt mij, daar ons Land zoo vol *Carmagnolen* gepropt was, die bij de Burgers geinkwartierd waren, en waar voor de Ingezetenen zoo veel Kleederen, enz. hadden moeten leveren. En bovendien 'er waren toch veel gewapende Burgers.

V.
Zoo dachten ook velen, KAREL! Maar de *Representanten* dachten 'er anders over, want

zij namen dat aanbod met dankzegging aan, en dus kregen zij in eens een Landmacht van 25000 Man, met aanneeming, dat zij aan dat Volk de soldij zouden betalen.

Z.
Dat was toch een uitgave, die om het geen ik zoo even zeide, wel bespaard had kunnen worden. Hoeveel moest 'er aan de *Franschen* voor die vriendschap jaarlijksch wel betaald werden, VADER?

V.
Niet minder dan *Vijfentwintig Millioenen Guldens.*

Z.
Was dat niet buitengewoon duur?

V.
Dat denk ik, KAREL! In vroeger jaren, vóór dat de *Franschen* kwamen, kostten de *Landmacht* en de *Zeemacht* te zamen geen *Zestien millioenen.*

Z.
Van waar kwam het, dat die 25000 Man zoo veel geld kosten moesten? Trokken die soldaten dan zulk een buitengewoone hooge soldij?

V.
De soldij van de Soldaten was ordinair, maar het groot aantal van hooger en minder Officieren, en de enorme hooge Tractementen die voor hun op de berekening uitgetrokken waren, maakten die vriendschap zoo duur.

Z.
Die Officieren konden dan regt vrolijk en plaisierig leven. *Hoog Tractement, vrij Logement*, bij de Burgers daar zij geinkwartiert werden: en dan de *Assignaten*. Dat won aan allen kanten voor hun.

V.
Zoo denkt gij, KAREL, maar dat was het geval niet. De berekening was wel hoog, maar of de Officieren het geld daar na ontfangen hebben, dat is zoo zeker niet, maar wel, dat de *Franschen* 'er jaarlijksch wel 16 Millioenen bij bevoordeeld

werden, gesteld zijnde, dat de Troupen altoos *in en voor Holland*, dienst deden.

Z.
Wierden zij dan wel tot andere einden gebruikt?

V.
Men kan veilig stellen, dat 'er geduurende de jaaren dat de *Representanten* dit Volk betalen moesten, geen vierde gedeelte ten behoeve van het Land dienst gedaan heeft. Zij gebruikten dat Volk in andere Landen, zoo dikwijls als zij dat, ter bereiking van hunne booze oogmerken oordeelden nodig te hebben. Maar de *Representanten* moesten toch zorgen dat jaarlijksch de 25 *Millioenen* betaald werden.

Z.
Dat is nog een subtiler manier van ons Land uitteplunderen, als de eisch van 100 *Millioenen* voor de *Alliantie.*

V.
Jaa, KAREL! En als men de Jaaren bereekend, dat de *Fransche Representanten* dit bedrog gepleegd hebben, dan zullen zij daar door ook wel 100 *Millioenen* op een diefachtige wijze na hun gestreken hebben.

Z.
Nu kan ik zeer klaar bevatten, het geen gij daar straks gezegd hebt, VADER!

V.
Wat bedoeld gij KAREL?

Z.
Dat het Rooven en Steelen bij dat Fransche Volk zoo onbeschaamd gepleegd werdt, dat zij het als een hun toekomend recht uitoeffenden.

V.
Dat is ook zoo. Want als de *Representanten* van eenig Land waar zij zich als Verlossers hadden doen inhalen, zich eenigsints onvergenoegd hadden durven toonen, over dat afknevelen, dan wisten zij wel raad, om dat te beletten.

Z.
Wat deden zij in dat geval, VADER?

V.
Door hunne openbare en geheime *Agenten*, kwaad zaad onder de Burgers te strooijen, en velen

optehitsen tegen de *Representanten* die gematigd dachten, waar door dezen uit het bewind gezet, en vervangen werden door zulken, die hun van de hand vlogen, en hunne snoode eisschen inwilligden.

Z.
Wat slag van Volk gebruikten zij als *Agenten*, VADER?

V.
Eerloze fielten, zonder eenige eer of deugd te bezitten. Die voor een hand met Geld den Duivel dienen, en het Land totaal bederven zouden, als zij 'er maar voordeel bij hebben konden, om het even of het Hollanders of Franschen waren. Het jaar 1798 heeft daar een droevig voorbeeld van opgeleverd, doch ik kan u dat alles niet verhalen, want het was een zamenknooping van ongeregtigheden.

Z.
Zegt mij daar iets van, als het u geliefd?

V.
De *Fransche Representanten* hadden in den *Haag* een Ambassadeur gezonden, die het hoofd van het complot was, dat overal gebruikt werdt, om te bewerken dat de gematigde *Representanten*, door een Revolutie uit het bewind raakten, en anderen die violenter waren, benoemd werden. Zoo dra dat gelukt was, lieten zij door die nieuwbenoemden, eene andere Constitutie, naar hunnen zin maken, en daar die dan spoedig in order was, zoo hadden zij hun doel bereikt, om alles gedaan te krijgen wat zij begeerden.

Z.
Hoe ging dat dan toe, VADER?

V.
Daar zij verzekerd waren dat de meederheid der *Representanten* vóór hen was, ging al wat zij door hunnen Ambassadeur voorstellen lieten, gaaf door, en werd ook ten uitvoer gebragt, door Drie Voorwerpen en hunnen Aanhang, die de boezemvrienden van dien Afgezant waren.

Z.
Die Drie moeten derhalven zoo slegt en ondeugend geweest zijn, als de *Franschen?*

V.
Gelijken zoekt en vindt gelijken, KAREL! Dit is een oud spreekwoord, en dat wierdt toen bewaarheid. Want dat Drietal, steeds ijverende om de gunst der *Franschen* te winnen, persten de Burgers schatten op schatten af. Zij roofden in weinig weeken eene bijzondere kas, van bij de *vier tonnen Gouds* ledig, en gaven, naa een gedeelte voor zich gestolen te hebben, het grootste gedeelte van den buit aan den Afgezant en zijne *Agenten*, zoo hier als in *Parijs*.

Z.
Wie heeft ooit van zulken roofzucht gehoord! Dat Drietal zal 'er ook wel van gevaren hebben?

V.
Zij werden duizelig van weelde, en achten het zoo zuur opgebragt wordend Geld voor het Land, als niets, om met hunnen Patroon maar vrolijk te leven. Ik zou een boek vullen kunnen, als ik u al die geldverspillingen van dat *Fransch-* en *Franschgezind* Complot verhalen wilde, doch het is voor u nog niet nuttig om dat alles te weeten.

Z.
Verhaal mij slechts één stukje van dien boozen handel, VADER?

V.
Nu, luister dan toe, naar het volgende. – Die Gezant van de *Fransche Representanten*, hadt een' Vrouw, zoo als hij voorgaf, (schoon het vermoedelijk een Hoer was,) die hij voor eenigen tijd uit *Parijs* naar den *Haag* komen liet. Naauwelijks hadt het Drietal dat vernomen, of het besloot, op aanzoek van den Gezant, en ook om dat zij het zoo wel wilden, om dat Vrouwspersoon, dat zij niet kenden, op kosten van het Land, als eene Prinçes te onthalen.

Z.
Dat kon echter, zoo mij dunkt, zoo veel

kosten niet veroorzaken: zij kon toch in het huis van haren Man, of zogenaamden Man, logeeren, of in een Logement?

V.

Gij denkt fout, KAREL! Die Fransche Madam, moest, om toch gemakkelijk te reizen, en omdat het rijden haar te veel fatigeeren zou, met een kostbaar groot Jacht, van *Brussel* gehaald worden. Het werdt voorzien van Bedienden, Koks, Muzijkanten, allerhande fijne Wijnen, en lekkere Spijzen.

Z.

Daar men het zoo aanlegde, verwonderd het mij niet, dat 'er veel Geld om die Madam verspildt werdt.

V.

Dat was nog het minst. Dat Wijf moest ook pragtig gehuisvest worden, zoo lang zij in den *Haag* was. Tot dat einde werden 'er door het Drietal, bij provisie *Tien duizend Guldens* bepaald, om de kamers die zij betrekken zoude, te meubeleeren. En wat 'er, gedurende haar verblijf van 's Lands Geld nog meerder gestolen en verspild is, aan Muzikanten, Comedianten, Operisten, kostbare Vermaken, en alles wat overdaad en weelde heet, behoort tot die geheimen, die, zoo ik hoop, nog eenmaal aan den dag komen zullen.

Z.

Dat Fransche Volk en dat Drietal met hunnen Aanhang, hebben dan eerloos huis gehouden, om het Land arm, en zich zelven schatrijk te maken.

V.

Dat hebben zij zeker, KAREL! Maar zij hebben van al dat geroofde, en van hun groot gezag, niet lang genot gehadt. GOD heeft aan hun doen ondervinden, *dat het geen met onrecht wordt verkregen, zich arendsvleugelen maakt, en dat zulke dieven en roovers aan een droevig einde komen*,

want het is nooit van langen duur. In ons volgend gesprek zal ik u dit bewijzen.

Agtste Zamenspraak.

VADER.

Wel KAREL! hebt gij nu onthouden waar over wij thans met elkander spreken zouden?

ZOON.

Zoo ik het wel heb, zal VADER mij uit het gedrag der *Franschen* bewijzen, dat gestolen rijkdom en onwettig aangematigd gezag, kort van duur zijn.

V.

Treffelijk gezegd. – Dat heeft de ondervinding ook bevestigd. Want, door dat 'er in *Frankrijk* een verandering in het Bestuur gemaakt werdt, waar door die roofzieke *Representanten* aldaar werden weggejaagd, zoo konden dezen zich met de schatten van de Hollanders zoo gemakkelijk niet meer verrijken.

Z.

Dat was wel een groot geluk voor ons Land, want het veranderd Fransch Bestuur zal vast beter geweest zijn. Was dat zoo niet, VADER?

V.

Neen, KAREL! Het was eene verandering die voor de Ingezetenen van ons Land, de weg tot het ondergaan van *Slavernij* en *Tijrannij*, tot het verlies van goed en bloed, en van het geheele Land baande.

Z.

Wie kwamen dan in de plaats van die ondeugende *Representanten* te *Parijs* aan het bewind?

V.
Een gemengden hoop. Eenige tamelijk goede, maar meest slegte voorwerpen. Koningmoorders, Burgerbloedvergieters, Verachters of Haaters van den Godsdienst, Zedeloozen, en aan derzelver Hoofd, de grootste guit van de bende, den snooden Tijran *Boneparte*, die zich van de klem der Regeering over geheel *Frankrijk* meester maakte, onder den tijtel van eersten *Consul*.

Z.
Is die *Boneparte* een *Franschman*? Of iemand van hooge geboorte VADER?

V.
Geen van beiden KAREL! Hij is een *Corsicaan*, geboren te *Ajaccio*, een Stad op dat Eiland. Hij is een hoerenkind, door een Officier, *Marboeuf* genaamd, in overspel geteeld bij zijne moeder, de vrouw van zekere *Carlo Boneparte*, Stads Klerk in gezegde Stad, wien hem als zijn kind aannam, om zijn wijf als geen hoer bekend te maaken.

Z.
Een Hoerenkind, van een Officier! Moest zoo één ons Land en deszelfs Ingezetenen tot een *Tijran* verstrekken?

V.
Als men weet welk een Character zijn Vader hadt, dan is dat geen groot wonder; want het is bekend, dat die *Marboeuf*, tot *Gouverneur van Corsica* bevorderd zijnde, een wreede Moordenaar, en een zedelooze Booswicht was, dus men van *Boneparte* zeggen kan, dat het menschenmoorden en het plegen van alle boosheden, hem aangeboren is.

Z.
Dat het în *Frankrijk* onder het opperbewind van zulk een snood mensch, als die *Bonaparte* is, niet beter ging, dat kan ik wel begrijpen, VADER! Maar op welke wijze maakte hij ons tot Slaven, om ons als een *Tijran* te mishandelen? Hij deedt dat immers zoo niet op eens?

V.
Jaa KAREL! alle de middelen en wegen, die hij daartoe gebruikte, U op te noemen, is

mijn plan niet, en het zou U, uit hoofde van Uwe jonge jaren, ook niet nut zijn. Met dat alles, zal ik 'er U iets van zeggen.

Z.
Daar doet gij mij plaisier mede. Hoe lag hij dat aan?

V.
Al zeer listig KAREL! Hij begon, met de Hollanders in het denkbeeld te brengen, dat hij hun nu eerst regt gelukkig dagt te maaken, dat hij groot medelijden met hun hadt. Hij beduidde hun, dat hier te Land, even als in *Frankrijk*, een geheele andere Vorm van bestuur komen moest. Dat *Representanten kiezen, door het Volk*, en dat *Burgeren* tegen de vermogendste Ingezetenen, dat maakte te veel verwarring. Ieder wilde den baas speelen. Men moest daarom, dat *Representanten maaken* afschaffen, en aan eenige verstandige en vermogende Heeren, het bestuur in handen geven. En dat gebeurde ook.

Z.
Die raad was ook goed, dunkt mij, en moest de Burgers wel bevallen.

V.
Hoe zoo KAREL?

Z.
De Burgers, sints 1795 gezien hebbende, dat de *Representanten*, tegen de *Franschen* niet kikken durfden, moesten nu verwagten, dat de nieuwe Heeren, zoo onderdanig niet zouden zijn om maar alles in te willigen.

V.
Jaa dat was wel zoo: maar *Bonaparte*, had 'er een andere bedoeling mede, als hij voorgaf, KAREL!

Z.
Wat bedoelde hij dan eigentlijk, met die anders nog al goede verandering?

V.
Hij dagt, met dat minder getal van Heeren, zijn oogmerk, om dit Land naar willekeur te beheersschen, gemakkelijker te bereiken, dan met

het grooter getal *Representanten*. Maar dat liep geheel en al fout.

Z.
Wilden dan die Heeren in alles zijn zin niet doen, zoo als de weggejaagde *Representanten*?

V.
Juist geraden. – Zij begrepen, dat daar de *Franschen* 100 Millioenen, en nog meer, voor de Vrijverklaring van het Land bedongen en ontfangen hadden, zij dan ook het Land naar hun inzigt, en ten beste der Ingezetenen behoorden, en konden regeeren.

Z.
Wel daar hadden zij ook gelijk in.

V.
Maar dat was ook de rede, dat *Boneparte* boos op hun werdt, en het Plan vormde, om hun van het bestuur te ontzetten, en een ander aan te stellen, dat hem beter van de hand vloog, en naar de oogen zag.

Z.
Hoe ving hij dat listig oogmerk aan?

V.
Door zijne omgekochte en voor hem kruipende afhangelingen, en door andere intriganten, die hij hier te Lande, onder de misnoegde *Franschgezinden* hadt: daar dezen niet nalieten, om, nieuwe onlusten en partijschappen te doen ontstaan, waaruit hij gelegenheid verkreeg, om het Bestuur te ontbinden, en een ander in te voeren, dat in deszelfs aart geschikter scheen, om zijn doel te bevorderen.

Z.
Dus werden die Heeren dan ook al van het Bewind ontzet! Maar wat practizeerde hij toen?

V.
Zich zelven, gedurende hun bewind, tot *Keizer der Franschen* hebbende doen verheffen, bewerkte hij, dat derzelver Afgezant in *Parijs*, het geheele bestuur van het Land in handen kreeg.

Z.
Gij zegt daar, dat *Bonaparte* zich tot *Keizer der Franschen* deedt verheffen: Maar wie de-

den dat, en wie zette dat Hoerenkind de Kroon op het hoofd?

V.
Door den invloed en de kuiperijen van zijne verachtelijke Afhangelingen, bewerkte hij, dat het Fransche Volk toeliet, dat hij zich voor *Keizer* verklaarde, en hij zelve zette zich de Kroon op het misdadig hoofd.

Z.
Nu verwonderd het mij niet, dat hij hier zoo den baas speelde, en dien Afgezant, in plaats van zijne Meesters, tot de hoogste magt verhief. Dien Heer zal zeker een bijzonder groot Vriend, van *Mijn Heer de Keizer* geweest zijn?

V.
Zoo scheen het KAREL! Maar het duurde niet langer dan een groot jaar, of hij wist het door zijne List en onbeschaamde Heerschzucht wederom zóó te bestoken, dat dien Man, eensklaps van zijne hooge waardigheid beroofd werdt.

Z.
Joeg hij zijn Vriend dan zoo maar onverwagt, op een willekeurige wijze weg?

V.
Neen KAREL! Hij lag het door zijne helsche listen en roofzucht zoo áán, dat dien Man uit zich zelven vertrekken moest, en dat deedt hij al wederom ter bereiking van zijn eerloos doelwit.

Z.
Wat was dan nu zijn doelwit VADER?

V.
Dit Land, van een zogenaamde *Vrije Republiek*, tot een *Onafhangelijk Koningrijk* te maaken, en één van de Zoonen van zijnen zogenaamden Vader, die hij Broeder noemde, over hetzelve tot Koning aan te stellen, en dat doelwit bereikte hij ook volkomen.

Z.
Hoe bestookte hij dat?

V.
Alweer door medehulp van zijne baatzuchtige Afhangelingen KAREL! Met weinig moeite vondt hij 'er hier in het Land, eenigen, die met

diepe eerbewijzing, quasi uit naam van het Volk, hem smeekten: *Wij bidden u geef ons een Koning*.

Z.
En dat deedt dien snooden bedrieger zeker met betooning van groote blijdschap?

V.
Hij stond die bede wel toe, KAREL! Maar niet, dan met betuiging, dat hij het niet dan ongaarne, en alleen uit medelijden met het *Volk van Holland* deedt.

Z.
Kwam die Koning spoedig in het Land?

V.
Dat laat zich begrijpen, MIJN ZOON! Die zat al op den uitkijk, wanneer hij de goede Hollanders de beurs kon ligten, en dus kwam hij zoo schielijk als zijn lammigheid gedoogde, naar den *Haag*.

Z.
Wat was die Koning voor een snaak?

V.
Bloedgierig of wreed, zoo als zijn Patroon was, was hij niet. Maar een Geldverkwister, ten nadele van het Land, (want van zich zelven bezat hij *met eere* niets,) in den hoogsten graad. Alles bedacht hij wat mogelijk was, om te doen zien dat hij Koning was.

Z.
Toonde hij dat dan, in het geven van wijze wetten?

V.
Zoo meen ik het niet, KAREL!

Z.
Hoe dan, VADER?

V.
In alles naa te aapen, wat Koningen gewoon zijn te doen. Het Hof in den *Haag* beviel hem niet, ook was de lucht aldaar, zoo hij zich verbeelde, te ongezond. Toen kocht hij veele kostelijke huizen te *Utrecht*, en liet een soort van Paleis op den grond bouwen, dat met het een en ander tonnen Gouds kostte. Het was nog niet voltooid, of hij verhuisde naar *Amsterdam*. Ontvreemde het Stadhuis aan de Stad, en liet het

tot een Paleis maken, daar al wederom tonnen gouds aan verspild werden.

Z.
Wie heeft ooit zulke gruwelijke handelwijzen gehoord, om een Land arm te maaken? Hij hadt dat toch bij zijn vader, de Klerk niet geleerd.

V.
Het bleef hier niet bij. Toen het Amsterdamsche Raadhuis tot een Paleis hervormd was, liet hij het koninklijk opcieren, ook de Lusthuizen van de PRINS VAN ORANJE, te *Soestdijk* en *het Loo*, met de kostbaarste Meubelen die 'er maar te bedenken waren, en alles wat fraai was, en wat een ander had, moest hij ook hebben.

Z.
Zulk huishouden kon toch op den duur geen stand houden, VADER?

V.
Dat kon het ook niet, KAREL! Maar dat was regt naar de zin van zijn Broeder, die intusschen het eene Rijk naa het ander, door verraad, list en geweld, wegroofde, en van het Menschenmoorden, en Landen verwoesten, een dagelijksche uitspanning maakte.

Z.
Waarom was dat naar den zin van den booswicht?

V.
Om dat hij daar door gelegenheid verkreeg, om, onder een bedriegelijk voorwendsel, zijn plan van overweldiging en roofzucht, eindelijk te voltooijen, daar in bestaande, om het geheele Land, even als een vratige en verslindende wolf, opteslokken.

Z.
Hoe volvoerde hij dat?

V.
Naa dat hij zijn Broeder, de Koning, te *Parijs* hadt doen komen, en zijn ongenoegen en toorn had doen blijken, om dat deze weigerig was, hem veele millioenen Geld te bezorgen, en boven al, om de Hollanders als Soldaten voor zijne Legers aan hem toetezenden, maakte hij het hem zoo

benaauwd, dat hij kroon en throon in de loop liet, en met agterlating van ontzachelijke schulden de vlucht nam.

Z.

Nu zullen de menschen wel verblijd zijn geweest dunkt mij, want wat nut hadden zij toch van zulk een Koning?

V.

Niet veel KAREL! Zeer velen waren echter niet verblijd, vreezende, dat het Land en de Ingezetenen, wel spoedig door den Franschen Adelaar, in de klaauwen geklemd, en door de Dwingeland in bezit zoude genomen worden; en de uitkomst leerde ook zeer spoedig, dat die vreeze niet ongegrond was, zoo als ik U bij de volgende Zamenspraak zal verhalen.

Negende Zamenspraak.

ZOON.

Gij hebt mij in de voorgaande Zamenspraak gezegd, dat de meeste menschen tegen het overweldigen van ons Land waren; wel waarom belette het de Koning niet? Dat zou hem beter gestaan hebben, dan weg te loopen?

VADER.

Dat geschiedde om twee redenen: *Voor eerst*: toen de Koning 'er nog was, wilde het die niet hebben. *Ten tweeden*: toen hij weg was, was de tijd te kort.

Z.

Wierd *Boneparte* dan niet verzogt om te komen, zoo als omtrent de Koning gedaan was?

V.

Hij kwam zoo onverwacht en spoedig, even als een dief in de nacht. Ongevraagd, ongeweigerd. Hij was meester van het Land, eer men

bijna omzag, doordien hij met een groot getal Soldaten en Ruiters het Land als overstroomde, die order hadden, om als zich iemand durfde verzetten, zij 'er onder houwen en schieten moesten, dat het rookte.

Z.
Dan merk ik wel, dat 'er niet veel aan te doen was.

V.
Het verging de Natie even als een Reiziger die op den weg door Struikrovers overvallen wordt. Als die zeggen *Leg af*, dan geeft men wat men heeft, en is al wel te vrede dat men 'er het leven van afbrengt.

Z.
De Soldaten spraken toch zoo direct van *afleggen*, en *doodslaan* niet, denk ik?

V.
Neen KAREL! hij ook niet. Integendeel: hij liet alomme bekend maaken, dat hij geen ander oogmerk hadt, dan om de Ingezetenen voor altoos gelukkig te maaken, door hun van het juk der Engelschen te bevrijden, en deelgenooten te doen worden, van het geluk dat de *Franschen* zelve genoten. En dat de Hollanders het als eene eer en groote gunst moesten aanzien, dat zij nu *Franschen* waren, en hun klein en onbeduidend Land, tot een deel van het groote Rijk was verklaard geworden. Voorts, dat elk bij zijne eigendommen, zoude bewaard blijven, en alle bescherming genieten.

Z.
Dat zal de schrik bij velen wel wat bedaard hebben. Was dat het geval niet VADER?

V.
Jaa KAREL! Toen die verzekeringen zoo bij herhaling gedaan werden, en 'er 3 à 4 weeken verliepen, dat 'er geene merkelijke veranderingen door den nieuwen Heer gemaakt en bevolen werden, toen dachten velen, het zou zich wel schikken, maar hoe spoedig veranderde het Toneel, toen de Dwingeland aanving, om onder een listig voor-

wendsel, aan zijne roofzucht en haat jegens de Hollanders den lossen teugel te vieren.

Z.
Hoe en waarmede ving hij dat aan VADER?

V.
Onder voorwendsel, dat hij aan de Engelschen den doodsteek wilde geeven, door aan hun den invoer van hunne Waaren en Koopmanschappen te beletten; en de Fabrieken hier in het Land te bevoorderen, eischte hij op zwaare straffe, dat alle Ingezetenen, die Engelsche Waaren en Koopmanschappen, in hunne Winkels of Pakhuizen hadden, dezelven aan hem moesten overgeven.

Z.
Betaalde hij daar de waarde van aan de Eigenaars?

V.
Roovers betalen niet, en zou hij dat dan gedaan hebben, die de grootste Roover van de Wereld was?

Z.
Wat voerde hij toch met al dat goed uit?

V.
Het zeggen was, hij zou alles laten *Verbranden* of *in Zee werpen*, maar daar kwam weinig van.

Z.
Gaf hij dan nadere orders, om het goed weder aan de Eigenaars te rug te geeven?

V.
Neen MIJN ZOON! De Goederen waren prijs. Een gedeelte ging naar *Frankrijk*: een ander deel, en wel het grootste, wierd hem afgestolen, door een Leger van mindere *Fransche dieven*, die hij hier in het Land deedt komen, of die 'er reeds in waren: en een klein partijtje werdt opentlijk Verbrand, om de dieverij zoo wat te bedekken.

Z.
En bragten de Burgers hun eigen goed maar goedschiks naar die dieven? Zagen zij dat verbranden van hetzelve zoo maar geduldig aan?

V.
Goedschiks, en geduldig, dat was zoo wat KAREL! maar de dieven kregen het al vast, de

Burgers raakten het kwijt, en moesten nog zwijgen toe.

Z.
Dan deden zij heel anders dan de Burgers ten tijde van *Dukdalf*, over meer dan 200 jaaren.

V.
Dukdalf!... Meent gij den *Hertog van Alba*, in de Spaansche tijd? Wat deeden die Burgers dan? En hoe weet gij wat zij deeden?

Z.
In een klein Boekje, de *Korte Schets* genoemd, heb ik laast gelezen, *dat, toen Dukdalf den Tienden Penning hebben wilde, zij het weigerden, en nog Paskwillen op hem maakten, om hem te bespotten*. Dat waren andere Mannen. En zij hadden gelijk.

V.
Die aanmerking van U, komt hier juist te pas KAREL! Ik verheug mij daar door te verneemen, dat gij, het geen gij leest, goed kunt onthouden, en het doet mij verwachten, dat het met het verhaal van de *Fransche Tijrannij* ook zoo gaan zal.

Z.
Dat zal, en kan ik niet vergeeten. Dat beloof ik U. – Maar met die *Dukdalf*, zouden wij de *Fransche roovers* en *brandstichters* wel uit het oog verliezen. Wat slag van Volk gebruikte *Boneparte* daar toe?

V.
Een partij *Soldaten*, maar meest *Douaniers*!

Z.
Ik heb veel van *Douaniers* hooren spreken, schoon ik niet vast wist, wat dat woord beduidde. Waren dat geen Soldaten?

V.
Wel neen KAREL! Het woord *Douanier* betekend *Tollenaar* of *Tolbediende*.

Z.
Dat was van ouds al voor slegt volk bekend; want ik lees daar dikwijls in den *Bijbel* van. Ieder had 'er een afschrik van, en men

schaamde zich om met hun te eeten of te drinken.

V.
Men moet die *Tollenaars*, en ook de gewoone Oppassers aan de Tolhekken in ons Land, die men ook *Tollenaars* noemt, met de *Fransche Douaniers*, niet gelijk stellen. Onder de *eersten* hadt en heeft men zelfs zeer brave menschen, maar de *laatsten* waren het schuim van alle Volken der Aarde.

Z.
Hun getal moet dan wel groot geweest zijn?

V.
Dat moet het zeker KAREL! Zij moeten een Leger van veele duizenden uitgemaakt hebben, want zij waren even als Sprinkhanen, door het geheele Land verspreid, om de Burgers en de Landlieden te kwellen en te plaagen.

Z.
Waren 'er ook *Hollanders* onder die benden?

V.
Het grootste deel waren *Franschen, Spanjaarden, Italiaanen, Duitschers*, en *Brabanders*, doch, tot schande van de Natie, voegden 'er zich ook van tijd tot tijd *Hollanders* bij, die zoo slegt waren als den grooten hoop, en die het niet waren, gaven het hunne makkers in boosheid en geweld plegen, in korten tijd niet gewonnen.

Z.
Dat Volk zal dan wel braaf gestolen hebben van die Engelsche Waaren en Koopmanschappen?

V.
Dat deden zij zoo onbeschaamd in het klein, als *Boneparte* in het groot. Zij droegen de fraaiste goederen aan het lijf, en veilden zelfs het gestolene op de straaten te koop.

Z.
Weet gij ook VADER, hoe veel de waarde heeft bedragen, dat aan de ongelukkige Ingezetenen, op die manier, door de *Franschen*, ontstolen is geworden?

Z.
Neen KAREL! dat weet ik niet. Dat is

ook één van die geheimen, die de Roovers voor zich gehouden hebben, schoon het te wenschen ware, dat 'er eens een generaale opgave gevraagd en gedaan werdt, door allen die hunne goederen zijn ontvreemd geworden. Men kan veilig besluiten dat zulks *Millioenen Guldens* zoude bedragen.

Z.
Wat moet ons Land toch rijk geweest hebben! Zoo veele honderden van Millioenen aan de *Fransche Dieven* te hebben kunnen geven, en dan nog te blijven zoo als het thans is.

V.
De vorige rijkdom van ons Land, gaat alle verbeelding te boven, MIJN ZOON! Dat waren de vruchten van de Vrijheid en Welvaart, die de Natie van den LIEVEN GOD in vorige jaren genieten mogten, doch die in 1795 zoo gruwelijk zijn miskent worden, toen men dat jaar *het eerste Jaar der Bataafsche Vrijheid* noemde.

Z.
Het is daarom niet te verwonderen, dat GOD zulk een Volk in het Land liet komen, om deszelfs Rijkdommen weg te voeren. Hebben de *Franschen*, toen zij die *Waaren en Koopmanschappen* gestolen en verbrand hadden, nog meer zulk soort van roverijen gepleegd?

V
Naauwelijks was dat alles verricht, of den *Tijran* had wederom een ander middel bij de hand om zich van *Honderden Millioenen contant Geld*, van de Ingezetenen meester te maken.

Z.
En waar in bestond dat middel?

V.
Hij vorderde 50 *per Cent*, van alle Oost- en Westindische Waaren, die zich in alle Pakhuizen, Magazijnen en Winkels der Ingezetenen bevonden, en hun in eigendom toebehoorden.

Z.
Wat beduid dat woord 50 *per Cent*, VADER? En wat moet ik verstaan door de woorden *Oost- en West Indische Waaren*?

V.
Het *eerste* is: 50 *Guldens* van de waarde van 100 Guldens. – Door het tweede verstaat men alles wat in de beide *Indiën* gegroeit, of gemaakt is, en op dien tijd in ons Land aanwezig was. Bij voorbeeld: Koffij, Thee, Suiker, en ontelbaar meer andere waaren.

Z.
Dus moest ieder Burger, die voor 100 Guldens aan Koffij bezat, 50 Guldens aan dien *Tijran* betalen, en zoo van al het andere?

V.
Gij hebt het juist gevat, KAREL!

Z.
Hoe veel Geld roofde hij op die manier van de Kooplieden en Winkeliers in ons Land?

V.
Dat is ook tot nog toe een geheim voor ons KAREL! Maar zoo veel is zeker, dat het veele Millioenen aan dien *Tijran* heeft opgebragt, want 'er zijn Kooplieden geweest, die het een tonne gouds gekost heeft.

Z.
Maar konden de Kooplieden en Winkeliers niet verhoolen houden hoe veel Waaren zij in eigendom bezaten?

V.
Dat was bijna onmogelijk, althans zeer gevaarlijk: want de *Franschen* matigden zich de magt aan, om de Pakhuizen en Winkels, jaa tot de boeken op de Comptoiren te komen viziteeren, als zij verzwijging vermoedden.

Z.
Wel ik zou het zoo wel verborgen hebben, dat zij het niet vinden konden.

V.
Dat deden sommigen wel, maar 'er waren zeer velen die eerloos genoeg waren, om wanneer zij aan het verbergen geholpen hadden, zulks aan de *Franschen* bekend te maaken.

Z.
Wel dat was afschuwelijk van zulke verraders.

V.
Dat was een van de droevige gevolgen van de komst der *Franschen* in ons Land. De voorbeel-

den van ongodsdienstigheid, zedeloosheid, en allerhande ondeugden, werden bij velen zoo geredelijk overgenomen en nagevolgd, dat zij het de *Franschen*, in vele opzichten niet gewonnen gaven. Leert hier uit, KAREL! *Dat wanneer de mensch* GOD *en* GODSDIENST *veracht, hij tot alle kwaad vervalt.*

Tiende Zamenspraak.

ZOON.

Uit het geen gij mij verhaald hebt, van de roofzucht der *Franschen*, vermoedde ik dat zij nog wel meer middelen zullen uitgevonden hebben om de Hollanders arm te maken.

V.

Uw vermoeden is maar al te gegrond, KAREL! Met de twee Kunstgrepen, die ik u in de vorige Zamenspraak verhaald hebbe, hadden zij de *Handeldrijvende* Ingezetenen bestolen, maar nu moesten nog andere Volksstanden hunne roofzucht ondervinden.

Z.

Welke menschen viel dat lot te beurt, VADER?

V.

Capitalisten, Renteniers, oude arme Mannen en *Vrouwen*, en *behoefige ouderloze Weezen*, in de *Arm- en Weeshuizen* geälimenteerd en opgevoed wordende.

Z.

Hoe konden zij *Armen en Weezen* beroven? Die bezitten toch niets van belang?

V.

Evenwel deden zij dat, zoo als ik U zoo aanstonds zal aantoonen.

Z.
Hoe lag de Dwingeland dat aan?

V.
Door al dat Geld afperssen, dat sedert 1795 geschied was, om maar aan hunne eisschen, en het geldverspillen van hunne aanbidders te kunnen voldoen, was de schuld van het Land zoo hoog geklommen, dat 'er jaarlijks wel tusschen de 30 en 40 *Millioenen* nodig was, om de Renten der Schuldbrieven aan derzelver Eigenaars te betalen.

Z.
Zoo veel Geld, VADER? Dan hadden die Eigenaars vrij wat inkomsten?

V.
Dat hadden zij ook, maar de *Tijran* vondt wel een middel om hun die te ontroven, door vast te stellen, dat zij voortaan niet meer dan *een derde* van het geen hun toekwam zouden kunnen ontfangen. Een middel, waardoor hij jaarlijksch wel 25 millioenen Guldens aan de Eigenaars ontstal.

Z.
Dat was een afschuwelijk schelmstuk! Op die wijze kregen zij hunne inkomsten niet, en moesten verarmen.

V.
En de *Armen* en de *Weezen*, moesten van honger en gebrek vergaan, wijl de Armbezorgers hun al mede van die Renten gedeeltelijk voeden en kleden moesten.

Z.
Nu begrijp ik uw gezegde van zoo even, *dat hij ook Armen en Weezen beroofde*. Dat was wreed en onmenschlijk. Wat roofde hij nog meer, VADER?

V.
Jaa, mijn lieve KAREL! als ik U dat alles wilde verhalen, waar zou ik het einde vinden? Er waren bijna geen Fondsen en Gebouwen, tot nuttige einden door de Voorvaders bijéén gebragt, en gesticht, die door dien roofgierigen Wolf niet geheel of gedeeltelijk in zijn nest gesleept, of geruineerd zijn geworden.

Z.
Noemt 'er mij eenigen op, als het U geliefd?

V.
Slegts eenigen? Nu, luister dan naar het volgende:

A.	De Fondsen, waaruit de Leeraaren van de Hervormde Gemeenten betaald werden.
B.	De Goederen van de PRINS *van* ORANJE.
C.	Die van de Capittulen te *Utrecht*.
D.	Die van de Duitsche Ridderorder te *Utrecht*.
E.	Die van de Oost- en West-Indische Compagnie.
F.	Die van het Kweekschool voor de Zeevaart te *Amsterdam*.
G.	Een aantal Kerken en Godshuizen, die hij tot Magazijnen, Cazernen voor Soldaten, en andere gebruiken zich toeëigende, waar door de Bewoners van de laatstgenoemden, van Huisvesting beroofd, aan den honger ten prooi gegeven werden.
H.	De Inkomsten der Steden en Dorpen, gevende hij slechts een klein gedeelte derzelver, aan de Regenten, het grootste gedeelte zich toeëigenende, enz.

Z.
Het is genoeg VADER! Ik beef van al die gruwelijke dieverijen. Niets was voor dezelve beveiligd. Dat zie ik klaar.

V.
Daar drukt gij U wel uit KAREL! Voeg hier nu bij, nog een nieuw uitgedacht middel, om van alle Amptenaaren, zekere Sommen *Contant geld* aftevorderen, in plaatse van Borgtogten, voor de eerlijke waarneeming van hunne Ampten of Bedieningen, dat ook zeer veel Millioenen geld voor hem aanbragt.

Z.
Ik begrijp U niet. Hoe practizeerde hij dat?

V.
In vroeger tijd moesten de Amptenaars, twee van hunne Vrienden tot Borgen stellen, die zich verbonden, om, wanneer de Amptenaar in gebreke bleef, het bij hem ontfangen geld, aan het Land te betalen, zij als dan het te kort komende zouden voldoen.

Z.
Die Borgen gaven dan geen geld, maar alleen een schriftelijke belofte van haar hand?

V.
Regt zoo, KAREL! Maar wat deedt de *Tijran*? Nu moesten alle Amptenaars, zekere bij hem bepaalde Sommen van Honderden, en Duizenden Guldens, aan hem opbrengen, onder toezegging, dat hij hun daar voor Interest zoude betalen, en wanneer zij voor het Ampt bedankten, of kwamen te sterven, dat zij het geld weêr te rug zouden krijgen.

Z.
Kon dat zoo veel Millioenen gelds opbrengen?

V.
Wel zeker, want het getal van Amptenaaren, bijzonder bij de *Franschen*, bedroeg al een groot getal, en velen moesten op die manier, 10, 20, 30, 40, 50, 60, jaa 100 duizend, en meer Guldens, opbrengen.

Z.
Hebben zij nu dat geld terug ontfangen, toen de *Franschen* uit het Land gevlucht zijn?

V.
Daar zij alle Kassen ledig gestolen hebben, eer zij heen gingen, kunt gij wel begrijpen, dat zij dat te rug geven, wel nagelaten hebben.

Z.
Dan zijn die Menschen nu hun geld kwijt?

V.
Dat zal de tijd moeten leeren. Het is te hoopen dat onzen geëerbiedigden SOUVEREIN, zal zorgen, dat ook dat Geld door de *Franschen* zal terug gegeven worden.

Z.
Welke knevelarijen, om aan geld te komen, hebben de *Franschen* al meer uitgevoerd?

V.
Ik kan U die allen niet verhalen, KAREL! want 'er zou geen einde aan komen. Nog één stukje zal ik bij de vorigen voegen, en dan met het verhaal van dat soort van *Tijrannijen* besluiten.

Z.
Wat is dat VADER?

V.
Dat de *Tijran* zich tot de eenige *Koopman in Tabak en Snuif*, in het geheele Land maakte.

Z.
Een *Keizer*, de eenige *Koopman in Tabak*? Wel nu word het voor mij nog onbegrijpelijker.

V.
Het is toch niet anders, KAREL!

Z.
Kocht hij dan eerst al de Tabakskopers in het Land uit, tot vergoeding van hunne schade?

V.
Neen! Hij deedt hun de Winkels sluiten, zonder zich over hun lot te bekommeren, en stelde eenige weinige Lieden aan, om voor hem de Tabak te verkopen, mits, dat die daar voor ook een Som gelds aan hem betalen moesten.

Z.
Gaf hij de Tabak dan goedkoper of beter in soort, dan zij?

V.
Goedkoper, of beter? Juist het tegendeel. De Tabak was slegter en verschrikkelijk duur. Zondat, kon hij ook zijn oogmerk, om veel geld bij een te schrapen, niet bereiken.

Z.
Die oude Tabakskopers waren 'er intusschen wel slegt aan toe, zoo van hun bestaan en kostwinning beroofd te worden.

V.
Zij waren de eenigen niet KAREL, die dat overkwam. De Bierbrouwers, de Jeneverstookers, de Wijnkopers, de Herbergiers, en Logementhouders, ook de Boekdrukkers en Boekverkopers liet hij door het afknevelen van onverdraaglijke, lasten, zoo zeer kwellen en beroven, dat, hoe meer zij

verkochten, hoe armer zij werden, waarom velen hunne kostwinningen varen lieten.

Z.
Wie voerden al die snoode bevelen van dien Roofvogel, om de menschen zoo te plagen, toch al uit?

V.
Daar vondt hij alomme zeer velen, van onderscheidenen stand en landaart, zeer gewillig en bereid toe, daar zij aan de ongelukkige Burgers, niet alleen het geëischte door den *Tijran*, afvorderden; maar daarenboven, nog veel meer afknevelden ten hunnen profijte, soms vergezeld met de gruwelijkste mishandelingen.

Z.
Deden dat ook Hollanders aan Hollanders?

V.
Sommigen waren in dat opzicht nog veel erger dan de *Franschen*, MIJN ZOON! 'Er waren 'er onder, die van sommige *Franschen* nog geschikte lieden maakten.

Z.
Dat was schandelijk gedrag, zoo te handelen tegen zijn eigen Landgenooten!

V.
Het was een bewijs, dat menschen, die even als de *Franschen*, met GOD en GODSDIENST spotten, tot alle boosheid en godloosheid, en tot het bedrijven van allerhande ondeugd in staat zijn. Vlied, daarom van uwe jeugd af aan, allen die geenen, die dat snoode Volk in hunne gebruiken en bedorvene grondbeginselen navolgen.

Z.
Gij noemde, zoo even, ook *Boekdrukkers* en *Boekverkoopers*, onder de genen die zoo mishandeld werden, mogten die dan geen Boeken drukken of verkopen?

V.
Dat wierdt, al mede door de slaafsche Afhangelingen van den *Tijran*, zoo moeilijk en bezwaarlijk gemaakt, dat de eersten bijna niets konden drukken, en de laatsten niet verkopen.

Z.
Waarom ondernam hij dat?

V.
Om twee redenen: *De eerste*, was, om te beletten, dat niemand onderrigt zou kunnen worden, hoe gelukkig het Land onder het Bestuur van de PRINSEN *van* ORANJE geweest, en hoe ongelukkig hetzelve onder de *Fransche Tijrannij* geworden was.

Z.
Hoe belette hij dat VADER?

V.
Door verschillende middelen. Onder anderen, door Lieden, zoo hier als in *Parijs*, aan te stellen, die alle Boeken en Geschriften, eer zij gedrukt werden, moesten lezen en beoordeelen.

Z.
Waren dat dan zulke verstandige en brave Mannen, die van alles verstand hadden, om die Boeken en Geschriften goed of aftekeuren?

V.
Als zij verstand gehad, en braaf gehandeld hadden, zouden zij het wel nagelaten hebben: maar nu deden zij dat, om den *Tijran* in de hand te werken, en om hunne Medeburgers het brood te ontnemen.

Z.
Waren zij veel in getal, die zoo handelden?

V.
Opentlijk niet veel, maar meer die zich agter de schermen hielden, en voor Aanbrengers en Verklikkers speelden. In *Amsterdam* was 'er maar één, die in dat beoordeelen van Boeken, de hoofdrol speelde, en aan vele Boekverkopers groote nadeelen toebragt.

Z.
Hoe heeft hij dan gehandeld?

V.
Zóó braaf en eerlijk, KAREL! dat hij naa de Vlucht van de *Franschen*, in hechtenis genomen is, en heden, dat wij zamen spreken, nog in hechtenis zit.

Z.
Het is dus te hoopen dat hij loon naar werk zal krijgen. – Maar wat was de *Tweede rede*, om de Boekverkoopers zoo te knevelen?

V.

Om al wederom duizenden van Guldens van de Ingezetenen te rooven, door van alle de bladen der Boeken die gedrukt werden, een halve Stuiver Impost aftevorderen, en zelfs soms voor zulke Boeken, waarvan de Fransche Bloedzuigers het niet vorderen mogten.

Z.

Dat laatste was nog afschuwelijker dan het eerste. Mij dunkt die belasting moet veel Geld aan den roofzuchtigen Keizer opgebragt hebben?

V.

Ik weet één geval, waarbij de *Franschen*, van één Man, *Tien duizend Guldens* afgeperst hebben, die hij volgens de Wet niet schuldig was. – En als men eens nagaat, hoe veel millioenen vellen papier, in alle Landen, die onder de *Fransche Tijrannij* te zuchten zaten, dagelijksch gedrukt werden, dan moet het een goudmijn voor dien Tijran geweest zijn.

Z.

Welk een gruwelijk gedrag, om zich op allerlei wijzen van de bezittingen der Burgeren meester te maken!

V.

Het bleef bij geld en goed afteknevelen, en de vrijheid van denken en spreken te beletten, niet berusten, KAREL! In ons volgend gesprek zal ik u doen hooren, hoe dien eerlozen booswicht ook dorstte naar het bloed van een Volk, dat hij en zijne *Franschen*, of zelfs, of door hunne verachtelijke Slaven en Aanhangers, verscheidene jaren agtereen, onder allerhande voorwendselen, van deszelfs vermogen beroofd hadden.

Elfde Zamenspraak.

ZOON.

Ik heb uw gezegde, WAARDE VADER! waarmede gij het laatstgehoudene gesprek besloot, niet uit mijne gedachten kunnen stellen. Gij deed (dacht mij) dat met tranen in de oogen, en met een buitengewoone geestdrift. Ik hoop dat die aandoening u niet beletten zal, om nu uwe beloften te vervullen?

V.

Jaa, KAREL! Gij hebt wel en te recht gedacht. Ik was op dat oogenblik zeer aangedaan.

Z.

Mag ik weeten waarom, VADER?

V.

Het was om U, Mijn LIEVE JONGEN!

Z.

Om mij? Ik weet toch niet dat ik iets gedaan heb, dat U reden tot droefheid heeft kunnen geeven.

V.

Een mensch kan zoo wel tranen van vreugde en dankbaarheid, over de bevrijding van rampen, als tranen van droefheid over een drukkend leed storten. Het waren tranen van het eerste soort. Zijt gij nu gerust en voldaan?

Z.

Nog niet geheel. Gij zegd: *dat gij die tranen om mij gestort hebt*. Dat begrijp ik niet.

V.

Het onderwerp dat wij in dit uur behandelen zullen, heeft mij, ten tijde van de *Fransche*

Tirannij, traanen van droefheid doen storten, om het nakend lot dat ook U, MIJN ZOON! boven het hoofd hing, namelijk, dat Gij na weinige jaren, door den *Aartstijran*, mij van het hart gescheurt, en naar de slagtbank gevoerd zoude worden. Nu

stort ik traanen van gevoelige dankbaarheid aan GOD, dat Hij U voor die ellende, en mij van die smert bevrijd heeft, daar met de vlucht der *Franschen*, ook de gehaatte en wreede *Conscriptie* is vernietigd geworden.

Z.
Nu vat ik het volkomen. Wij zullen dan nu over de *Conscriptie* met elkander moeten spreken. Wat beduiden toch de benamingen *Conscriptie* en *Conscrit*?

V.
Zij beduidden *Beschrijven* en *Beschrevenen*, en werden in *Frankrijk* in gebruik gebragt, sints het Schrikbewind aldaar, alle jonge manschap, door de geweldigste middelen noodzaakte, om hunne Ouders en Vrienden, hunne negotien en bedrijven, te moeten verlaten, om naar andere Landen te trekken, en aldaar, onder aanvoering van Fransche Tijrannen, het geluk der Inwoners te helpen verwoesten.

Z.
En dat snoode middel werdt door *Boneparte* naa dat hij zich zelven Keizer gemaakt hadt, in *Frankrijk* aan de hand gehouden?

V.
Niet alleen in *Frankrijk*, maar hij voerde het ook in, in alle Landen, die hij door list en geweld, en door de verraderijen van zijne aanhangelingen en zendelingen, onder zijn juk wist te brengen, en sleurde, door de gruwelijkste dwangmiddelen, jaarlijksch de bloem der jongelingschap, uit alle gedeelten van zijn Rijk, naar het slagveld, zoo dra zij den ouderdom van 18 Jaren bereikten, en zelfs nog eerder.

Z.
Dit moet jaarlijksch nog al wat ongelukkigen Ouders veroorzaakt hebben, VADER!

V.
Het getal der zodanigen is ontzettend, en onberekenbaar, en om U daar een zeer flaauw denkbeeld van te geven, zal het genoeg zijn U te zeggen, dat het aantal der alzoo door hem naar

de slagtbank gevoerde jongelingen, alleen in de jaaren 1812 en 1813, bedragen heeft, omtrent de *Veertien maal honderd duizend zielen*.

Z.
Hoe was het mogelijk, dat hij zoo veel menschen bij elkander kreeg?

V.
Voor een Tijran, als dat monster was, en voor zoo veel kleine Tijrannen en verachtelijke Slaven, als hij in alle Landen daartoe gereed vondt, was dat zeer mogelijk, door twee voorname middelen.

Z.
Hoe zoo, VADER? Welk was het *Eerste middel*?

V.
De Tijran en zijne Slaven, namen de gruwelijkste dwangmiddelen te baat, die immer konden uitgedacht worden, en dus wierden de opgeeischten, door de vrees voor de zwaare straffen, die hij op het niet uittrekken, voor hen en hunne Ouders, gesteld hadt, zoo zeer beangst, dat zij 'er zich geduldig aan onderwierpen, en zich bij honderden, door eenige weinige drijvers, even als schapen, naar de Slagtbank voeren lieten.

Z.
Het waren zeker *Franschen*, die zich tot het uitvoeren dier bevelen van den Tijran gebruiken lieten, denk ik?

V.
Was dat het geval geweest, KAREL! het leed zou voor veelen nog minder bitter zijn geweest, maar de vrees voor de wraak van de Tijran bij sommigen, en de zucht om zich bij hem verdienstelijk te maken, tot het bekomen of behouden van een Ampt, of een Ridderorde, bij anderen, veroorzaakte dat ook Hollanders, zich daar toe lieten gebruiken, en dat de laatstgenoemden het aan de *Franschen* in wreedheid niet gewonnen gaven.

Z.
In wreedheid? Pleegden zij dan wreedheden aan de Opgeroepenen, VADER?

V.
Er zijn voorbeelden van wreedheid, aan velen dier Ongelukkigen gepleegd, die de folteringen van de Spaansche Inquisitie, ten tijde van den *Hertog van Alba*, nabij kwamen.

Z.
Wat voerden zij dan wel aan die menschen uit?

V.
Wanneer deze te kennen gaven, dat zij onzichtbare ligchaamsgebreken hadden, die hun tot den dienst onbekwaam maakten, dan moesten zij zich, willens of onwillens, moedernaakt ontkleden, en werden zij als dan, op order van dien bloedraad de grootste smerten aangedaan, dat zelfs eenigen het naderhand met de dood hebben moeten boeten.

Z.
Dat is afgrijsselijk om aan te hooren! Hoe konden Christen menschen, hoe konden de *Franschen* dat doen?

V.
Zij konden nog wel meer doen, KAREL! 'Er zijn voorbeelden, dat menschen, die van GOD met de zogenaamde *Vallende Ziekte* bezocht waren, op de gruwelijkste wijze, voor die Bloedraden gemarteld zijn.

Z.
Bij wat gelegenheid, en hoe, deden die Barbaren zulks?

V.
Wanneer die ongelukkige Lijders, door de angst en de schrik, door die ziekte overvallen en plotselijk ter aarde geworpen werden, merkten zij het aan als een louter bedrog; en om dit te beproeven, lieten zij, op de meest gevoelige deelen van het Ligchaam, brandend Lak druipen, dat het vleesch tot op het gebeente toe wegbrandde, zoo dat, wanneer die Ongelukkigen weder bij hunne ken-

nis kwamen, zij zich van het uitschreeuwen der smerten niet onthouden konden.

Z.
Dat is een onmenschelijke mishandeling, aan reeds ongelukkige Lijders? Hoe konden Christen menschen, zulk martelen van hune Landgenooten aanzien?

V.
Vraagd gij, of zij martelingen konden aanzien, KAREL? 'Er waren 'er, die niets kwaads bedreven hebbende menschen, op beschuldigingen van handtastelijk eerloze, valsche getuigen, veroordeelden, om op staande voet, zonder hen tijd te verlenen, om zich tot de dood te bereiden, met kogels doodgeschoten te worden.

Z.
Waar en wanneer is dat geschied, VADER?

V.
Dat is onder anderen binnen *Amsterdam* geschiedt, bij gelegenheid dat de eerste partij van de Opgeschrevenen, even als Schapen naar de Slagtbank, ter stad uitgeleid werden, door *Fransche en Hollandsche Soldaten*, en door *vele bedienden van de Politie*. 'Er waren vele menschen op de been, zoo om dien gruwelijken menschenroof te zien, als om aan hunne zoonen, broeders, en bekenden, voor het laatst vaarwel te zeggen, doch dit onschuldig bedrijf wilden die barbaarsche wegleiders niet gedoogen, en begonnen onder de menigte te slaan en te houwen, waar door 'er een geweldig oproer ontstondt. Toen schooten zij onder den hoop, waar door eenige onschuldigen gedood, en zeer velen gekwetst wierden, en op die manier kwamen de Slagtoffers ter stad uit.

Z.
Die Uitleiders veroorzaakten derhalven het oproer?

V.
Juist geraden, MIJN ZOON! Hadden zij het onschuldig afscheid nemen niet geweldadig belet, 'er ware niets gebeurd, maar 'er moest een op-

roer verwekt worden, om door het vangen en doodschieten van eenigen, de schrik onder de menigte te brengen. Daar toe moesten 'er valsche getuigen zijn, om menschen te beschuldigen, en men vondt ook zulke eerlozen. Toen moest 'er een Regtbank, bestaande uit *Franschen* en *Hollanders*, wezen, en deze lieten van de 17 Personen die bij de kop gevat waren, dadelijk drie doodschieten, waaronder zich de zoon van een Predikant bevondt, die zelfs geen voet op de plaats daar het oproer aanving, gezet hadt.

Z.
Hebben 'er zulke gruwelen plaats gehad, en konden 'er nog Hollanders aanwezig blijven, die zich met genoegen aan de bevelen van den Tijran onderwierpen?

V.
Juist dat was het *Tweede middel*, waar door zoo veele duizenden, door dien Tijger naar de slagtbank, al zingende en dansende zijn gevoerd geworden.

Z.
Gij zegt *zingende en dansende*! en dat wanneer men van zijne lieve Ouders en Vrienden afgerukt en den dood te gemoete gaan moet! Is dat gebeurd, VADER?

V.
De zedeloosheid, de ongebondenheid, de afkeerigheid van het ouderlijke gezag, en den afval van GOD en van zijnen dienst, vervoerden zeer veelen tot zulke daden. Zij stelden 'er eene eer in om slaven van den Tijran te mogen zijn, en dit wierd om het kwaad aantewakkeren, voor waare heldenmoed begroet.

Z.
Zij zullen zich die vreugde wel naderhand beklaagd hebben, denk ik?

V.
Daar duizenden van hun, honderden uuren ver verwijderd van hun Vaderland, Ouders en Vrienden, door het zwaard, door den honger, en

door de vreesselijke koude in *Rusland*, op eene ellendige wijze aan hun einde gekomen zijn, zijn hunne klachten hier te Lande niet gehoord, maar het is zeker, dat zij het zich nu nog, doch te laat, in de eeuwigheid beklagen; maar vruchteloos, mijn LIEVE KIND! *Want Kinderen die in hunne vroege jeugd, hunne Ouderen ongehoorzaam zijn, en in rijper jaaren*, GOD *en zijnen* DIENST *met voeten treden, door allerlei zonden te bedrijven, zullen zich aldaar van* GOD *verlaten vinden*. Neem deze les wel in acht.

Z.
Zijn dan in *Rusland*, en in andere verre Landen, zoo vele Hollanders omgekomen?

V.
Hun getal, schoon nog onbekend, is ontzettend. En geen wonder, KAREL! Want het waren die Landen, daar GOD een zichtbaar teken stelde, dat Hij zich door geene Menschen ongestraft laat bespotten. Ook niet door onzen gewezen *Tijran*, die de Wereld tot een woestenij maakte, en den ALLERHOOGSTEN in den Hemel (als 't ware) bestormde.

Z.
Welk teken heeft GOD aldaar gesteld, en wanneer?

V.
In het Jaar 1812, KAREL! was *Rusland*, (een ontzettend groot Rijk, alwaar het in de meeste gedeelten zeer koud is) het Toneel van GODS Macht, en van zijne Wraak, om de snoode *Franschen* derwijze te straffen en te vernederen, dat aldaar de eerste straal van het licht onzer Verlossing zich begon te vertoonen.

Z.
Wierden zij dan in dat Land door nog grooter Legermacht, dan de hunnen, geslagen?

V.
Hun ontzettend Leger, van meer dan *viermaal honderd duizend man*, waarmede zij dat groote Rijk, even als Roovers hadden overvallen, werdt

door de *Russen* verjaagd, en gedeeltelijk geslagen, doch het grootste deel werdt, door de strenge koude, die GOD verwekte, derwijze bezocht, dat, eer zij de Grenzen van het groote *Russische* Gebied bereikten, *zij tweemaal honderd en veertig duizend Man*, en *eenmaal honderd en drie en twintig duizend Paarden*, op hunne vlucht, onder weg, door de Koude en den Honger verloren hadden, terwijl het geringe overschot, in den erbarmelijksten staat, in *Polen* en *Duitschland* aankwam.

Z.
En bleef *Boneparte*, na deze Straf van GOD, nog even zeer verhard in zijne boosheid?

V.
Hij werdt dies te verstokter, en besloot, om in het volgende Jaar, nog éénmaal de proef te neemen, om de Volken van *Europa* in ketenen te sluiten; ten dien einde bevelende, om, door eene verdubbelde *Conscriptie*, een ontzachlijk Leger op de been te brengen.

Z.
Ons Land moest derhalven ook daar deel in neemen?

V.
Op eene buitengewoone wijze zelfs, KAREL! – Want behalven dat hij het gewoone getal Burgers eischte, zoo vorderde hij nog daarenboven, de Zoonen van de voornaamste en meestvermogende Ingezetenen dezes Lands, om aan hem tot eene Lijfwacht te verstrekken.

Z.
Welk eene verregaande trotschheid van den *Tijran*, om zich zulk eene eer aan te matigen!

V.
Voeg 'er nog bij: Om zich wederom met verbazende sommen Gelds te verrijken, die van hun, boven de zwaare kosten voor Paarden en Monteeringen, werden afgekneveld; door alle welke middelen van geweld, hij eerlang een magtig Leger in *Duitschland* bijeen hadt gebragt, waarme-

de hij zijne verliezen van het vorige Jaar tragtte vergoed te krijgen.

Z.
Dat is hem toch andermaal deerlijk mislukt, VADER?

V.
Jaa, KAREL! Dat zelfde *Duitschland*, hetwelk hij, even als dit en andere Landen, sints eenige Jaaren, tot een prooi voor zijne roof- en moordzucht gesteld hadt, werdt op den wenk der GODHEID, door de Veréénigde Machten der voornaamste Vorsten van *Europa*, tot het Graf gesteld, waarin hij plotselijk ter nederzonk, waar door de Zon der Vrijheid, die zich in het vorige Jaar in *Rusland*, even aan de Kim begon te vertoonen, in vollen glans over *Europa* opging, en de door hem geteisterde Natiën, van zijne onverdraaglijke slavernij, nu onlangs zijn verlost geworden.

Z.
Hoe heeft zich dat toegedragen?

V.
U dit te verhalen, MIJN ZOON! is eene stoffe, die voor uwe jaren en geestvermogens niet berekend is. Wij kunnen en mogen zeker verwachten, dat 'er weldraa Mannen zijn zullen, die eene Geschiedenis van den toedragt dier ontzettende gebeurtenis, naa verloop van eenigen tijd, door den druk in het licht zullen geven. En daar ik mij vleije, dat Uwe leer- en leeslust, bij den aanwas Uwer jaren en zielsvermogens, zich vermeerderen zal, zult gij wel in de gelegenheid gesteld worden, om Uwe vraag beantwoord te zien.

Z.
Ik wenschte toch gaarne iets te weten van de wijze, waarop ons Vaderland van de *Fransche Tijrannij* is bevrijd geworden. Gij wilt mij dit immers wel mededeelen?

V.
Dat beloof ik U, dewijl het bijzonder tot mijn plan behoort, om U bekend te doen worden

met de gruwelijke wreedheden, die het afschuwelijke *Fransche* Volk, ziende dat zij ook dit Land ruimen moesten, op verscheidene plaatsen, jegens weerlooze Ingezetenen, die hun zoo vele jaaren met weldaden overladen hadden, op de snoodste wijze gepleegd hebben. Dan, alvorens ik ditmaal eindige, wil ik U tot leering nog iets zeggen.

Z.
Waar in bestaat dat, VADER?

V.
Houd gij U niet overtuigd, KAREL! dat 'er niemand in ons Land behoord te zijn, die eenige vreeze GODS in zijn binnenste heeft, of dat hij geene woorden genoeg heeft, om den LIEVEN GOD daaglijksch te loven en te danken, voor de wonderbare en Goddelijke uitredding van het Vaderland uit deszelfs diep ellendigen staat, en de bevrijding van het ondraaglijk Juk, dat hun zoo veele Jaaren gedrukt heeft?

Z.
Jaa, VADER! daar ben ik volkomen van overtuigd. Maar waarom doet gij mij deze vraag?

V.
Ik heb nog een tweede aan U te doen, en als ik daar Uw antwoord op vernomen hebbe, dan zult gij de reden, waarom ik die vraag aan U doe, zoo ik hoop, duidelijk bevatten.

Z.
Welke is die tweede vraag, VADER?

V.
Zoudt gij mij ook kunnen zeggen, welke Classe van Menschen in ons Land, eene dubbele en bijzondere rede hebben, om dien, zoo even genoemden, Plicht omtrent GOD in acht te neemen, en nooit naa te laaten?

Z.
Eene *dubbele en bijzondere Rede*: zegt Gij!..... Neen, VADER! dat kan ik U niet zeggen. Mag ik die Classe van Menschen leeren kennen?

V.
Jaa wel, MIJN ZOON! Daartoe behoort Gij, en alle Jongelingen van Uwen, of eenen eenigsints

verder gevorderden leeftijd! – Voor deze allen, is de door GOD bewerkte Verlossing van het eerloos *Fransch gespuis*, en *hunnen snooden aanhang* eenen verdubbelden zegen, want zoo lang hunne slavernij aanwezig was en bleef, moest gij, en allen die ik zoo even noemde, zoo menigmaal gij de Zon zag ondergaan, natuurlijk denken, *al weêr een dag nader, aan het Uur dat ik van mijne lieve Ouders afgescheurt, en naar de Slagtbank gesleept zal worden*. – Hebt gij dat wel ooit bedacht?

Z.
Als ik de waarheid zeggen moet. Nooit!

V.
Dat was toch Uw plicht geweest, KAREL! Bedenk eens, als gij over 5 à 6 Jaaren dat lot had moeten ondergaan, wat zou 'er van U geworden zijn?

Z.
Ik zou het bestorven hebben, als ik van U, van mijne LIEVE MOEDER, en mijne Vrienden ware afgerukt, en naar verren Lande vervoerd geworden.

V.
Nu dan, daar de GOEDE GOD U voor dat lot zoo genadig bevrijd heeft, vertrouw ik, dat gij U verplicht, en meer dan Ouden van dagen, jaa dubbel verplicht rekenen zult, om GOD daaglijksch, voor die groote weldaad, ootmoedig te loven en te danken!

Twaalfde Zamenspraak.

ZOON.

Ik ben zeer begerig, VADER! om nu van U te hooren, hoe de *Franschen* tot het besluit kwamen, om ons Land te verlaten door de vlucht?

VADER.

Buiten het groot aantal van *Douaniers* en andere snoode Bloedzuigers, die de Burgers op allerhande wijzen bestolen en mishandelden, waren 'er sints een geruimen tijd geen groot getal Soldaten in het Land.

Z.

Wat was daar de rede van, VADER?

V.

Om dat de Dwingeland, toen hij, naa de nederlaag in *Rusland*, nog eene wanhopige poging in *Duitschland* ondernam, bijna al wat Soldaat was bijeen schraapte, en derwaarts trekken deedt, tot geluk en een zegen voor ons Land.

Z.

Waarom was dat een geluk en zegen voor ons Land?

V.

Wel, KAREL! begrijpt gij dat niet? Als wij, ten tijde van het begin der Omwenteling, het Land vol van dat Volk gezien hadden, zou ons Land tot een akelig Toneel van den Oorlog zijn gemaakt geworden. Zoo zorgde GOD voor ons, toen het tijdstip naderde, waar voor duizenden in den Lande altoos bezorgd geweest waren.

Z.

Nu vat ik Uw gezegde. Die Bloedzuigers vreesden gevaar, en durfden dus geen stand houden?

V.

Toen de tijdingen binnen kwamen, van de

geduchte Nederlagen, die de *Tijran* in *Duitschland*, door de Geallieerden, en door den afval van verscheidene Vorsten, hadt ondergaan, toen viel de schrik van den ALMACHTIGEN op hunne snoode en misdadige zielen; zij begonden op den Aftocht bedacht te worden, begrijpende, dat hunne snoode *Tijrannij* spoedig ten einde zoude gelopen zijn, schoon zij in hunne logenachtige Dagbladen nog snoefden op groote Overwinningen.

Z.
Waarom deden zij dat?

V.
Om de Natie tusschen hoop en vrees geslingerd, en van wraak te rug te houden, en intusschen het laatste proefstuk van hunne roofzucht en diefachtigen aart aan den dag te leggen.

Z.
En dat bestondt?

V.
In alle Kassen te ledigen, en onmeetlijke Schatten, in Schepen en Schuiten, en met zwaar beladene Wagens, naar versterkte Vestingen te zenden, of ten Lande uit te voeren. Voorts hunne Goederen, zoo eigene als gestolenen, bij dag en bij nacht in te pakken en weg te zenden; en eindelijk zelve weg te sluipen, met agterlating van ontzettend groote onbetaalde Schulden.

Z.
Volgden de Soldaten hun voetspoor?

V.
Sommigen verwijderden zich, maar de meesten wierpen zich in door hun versterkte Vestingen, en in staat van Beleg verklaarde Steden, onder den listigen schijn, van hunne verplichting tot getrouwheid aan den *Tijran*, maar met geen ander oogmerk, dan om hunne helsche woede, en hunne moord- en plunderzucht den lossen teugel te kunnen vieren.

Z.
Welke Steden en Vestingen viel dat Lot te beurt?

V.
De voornaamste Steden en Plaatsen, waarin

zij zich versterkten en bleven nestelen, zijn: *Utrecht, Naarden, Gorinchem, Deventer, Breda, Bergen op Zoom, 's Hertogenbosch, Delfzijl, den Helder*, het Zeeuwsch Eiland *Walcheren*, enz., om van anderen, die zij op het gezicht der *Cozakken* spoedig verlieten, thans niet te gewagen.

Z.
Verhaal mij eens, wat zij in die Steden en Plaatsen al uitgevoerd hebben.

V.
Om dat van die allen te doen, KAREL! zou onze gesprekken te veel vermenigvuldigen, ook ben ik onderricht, dat eerlang van het gebeurde in die Steden, beknopte Verhalen in het licht komen zullen. Evenwel, om Uwen weetlust niet geheel onvoldaan te laten, zal ik U eenige staalen van der *Franschen Plunderingen, Wreedheden*, en *Tijrannenijen*, op vele Plaatsen aangericht, mededeelen.

Z.
Onder de zoo even opgenoemde Steden en Plaatsen, heb ik U de Stad *Woerden* niet hooren noemen, waar van ik echter wel gehoord heb, dat zij daar zoo vreesselijk gemoord en geplundert hebben. Hebt gij die Stad vergeeten, of deedt gij dit om eene of andere rede, VADER?

V.
Ik heb die Stad wel niet opgenoemd, maar echter daarom niet vergeten, KAREL! Doch dat deedt ik om eene bijzondere rede.

Z.
Mag ik die wel weeten? Waarin bestaat dezelve?

V.
Zij bestaat hier in, dat zij het Moorden en Plunderen te *Woerden*, op eene geheel andere wijze ondernomen hebben, dan het afknevelen van Goederen, het verbranden van Huizen en Dorpen, enz. in en omtrent de door hun bezette Steden.

Z.
Wat onderscheid is 'er dan tusschen het een en het ander?

V.
Zeer veel, KAREL! De zoo even gepleeg-

de geweldenarijen, in en omtrent de door de *Franschen* bezette, en door onze en de Geallieerde Troupen belegerde Steden en Plaatsen, zijn geen ongewoone of nooitgehoorde gebeurtenissen. Zij zijn de rampzalige gevolgen van den Oorlog, en worden veelal aangericht, om redenen, die bij de Generaals, of andere Officieren; noodzaaklijk en wettig gekeurt worden.

Z.
Welke redenen kunnen daar voor zijn? Afknevelen van Goederen, en het Afbranden van Huizen en Dorpen, zijn toch snoode bedrijven.

V.
Het zijn altoos bittere onheilen voor de Ingezetenen, KAREL! Maar met dat al, worden zij zelfs door beschaafde Legerhoofden aangericht, of, om gebrek vervuld te krijgen, of, om hunnen Vijand dies te beter te kunnen bevechten, en dat noemt men dan *noodzaak*.

Z.
Was dat dan te *Woerden* het geval niet?

V.
Die Stad was niet bezet door *Fransche Soldaten*, die gebrek aan noodzaaklijke behoeften hadden: ook de Gewapende Burgers, die in de Stad lagen, pleegden aan de *Franschen* hoegenaamd geen geweld, want dezen hadden de Stad, zelfs vóór dat de Gewapende Burgers kwamen, verlaten.

Z.
Wel wat bewoog hun dan om 'er te komen plunderen, rooven en moorden?

V.
Loutere moordlust, Canibaalen wreedheid; Een opzet, om bewijzen van hunnen helschen en diefachtigen aart te geeven. Het was een opzettelijk overlegd moorddadig Plan van een *Fransch Officier*, alleen om een Bloedbad aan te rigten, en Schatten te steelen.

Z.
Alvorens gij mij het gebeurde te *Woerden* verhaald, zeg mij eens, wat was dat voor een

Officier? en van waar kwamen de Moordenaars naar het vreedzame *Woerden?*

V.
Ik wil aan Uw verzoek gaarne voldoen, KAREL! om dat gij daar uit dies te duidelijker de gruwelijke *Tijrannij der Franschen* zult leeren kennen, en om dus doende, nooit op der *Franschen* listige en geveinsde wellevendheid te vertrouwen; want hoe vriendelijk zij zich ook voordoen, zij zijn niet te vertrouwen.

Z.
Ik hoop die les in acht te nemen. Maar wie was dien Officier? had hij eenen hoogen rang?

V.
Het was een *Generaal*, zijn naam was *Molitor*. Hij was door den Dwingeland aangesteld, tot Commandant en Chef over al de *Franschen* die in ons Land waren, en was op het aannaderen der Geallieerden, als een dief in der nacht, met zijn kleine hoop volk uit *Amsterdam* naar *Utrecht* gevlucht, alwaar hij met eenige honderden van *Douaniers*, en andere knevelaars en dieven, de Burgers van die Stad, verscheidene dagen in de dodelijkste angsten en schrikken, slijten deedt.

Z.
Bleef het alleen bij beangsten en schrikken?

V.
Dat verschild zeer veel; want hij beroofde hun niet alleen door het afvorderen van zware Requisitien, maar hij deedt ook vier van de voornaamste Inwoners, op eene wreede en willekeurige wijze, als Gijzelaars naar *Frankrijk* voeren.

Z.
Zondt hij dan de Moordenaars naar *Woerden*?

V.
Juist geraden, en dat deedt hij, kort naa dat de weinige *Franschen* die in *Woerden* gelegen hadden, de stad verlaten, en zich bij hem gevoegd hadden.

Z.
De Burgers van *Woerden* hadden derhalven

de *Franschen* geen kwaad gedaan, en konden dus voor hunne wederkomst niet vreezen?

V.

Integendeel, zij waren over hun vertrek verblijdt, en daar 'er een aantal Haagsche Burgers, op Dingsdag avond den 23sten November, in de Stad kwamen, om aldaar Guarnisoen te houden, zoo waren zij in volle vreugde, over de Omwenteling, over de bevrijding van de *Franschen*, en over het binnenrukken van het nieuwe Guarnizoen, vrezende nu althans geen kwaad.

Z.

Dat geloof ik wel. Die Vrijwilligers kwamen om het te keeren, zoo het de *Franschen* in den zin kwam?

V.

Om dat *Molitor* dat ook begreep, en hij beducht was, dat het Guarnisoen van *Woerden*, hem in zijne zeker aanstaande vlucht uit *Utrecht*, somtijds zoude kunnen hinderlijk zijn, besloot hij tot het gruwelstuk.

Z.

Dat was verraderlijk! De komst van dat nieuwe Guarnisoen, hoe nuttig dit ook scheen, gaf dan aanleiding tot het onheil dier Stad?

V.

Dat is zeer waarschijnlijk. Althans, zoo veel is zeker, dat toen de Vrijwilligers, al laat in den avond te *Woerden* gekomen waren, dien wreden Tijger, in denzelfden nacht, te *Utrecht*, aan zijn moordrot bevel gaf, om in alle stilte naar *Woerden* te vertrekken, en 'er hunne moord- en plunderzucht den lossen teugel te vieren.

Z.

In *Woerden* was men dus op hunne komst niet verdacht?

V.

Och neen, MIJN ZOON! Toen het Beulenrot, des morgens met het schemeren van den dag voor de Stad kwam, lagen de Burgers en Vrijwilligers, behalven eenigen die de wacht hadden, nog in hunne bedden, en werden niet eerder uit

hunnen slaap gewekt, dan door het slaan van de stormmarsch der Tijrannen, en het schieten op de poort, en de huizen in derzelver nabijheid staande.

Z.
De vrijwillige Burgers hadden dus de tijd niet om de *Franschen* uit de Stad te weeren?

V.
Zij hadden 'er alleen de tijd niet toe, maar de middelen daartoe noodig, ontbraken hun ook. Hun getal was ook te gering. Het beliep slechts *Tweehonderd en veertig* Man.

Z.
Ontbraken de middelen? Hadden de Vrijwilligers dan geen Kanon, Kruit of Lood?

V.
Hun ontbrak de *genoegzame kwantiteit* tegen der Franschen overmagt. Zij hadden slegts twee kleine stukken Geschut, en een Speelwagentje met Kruit en Kogels medegebragt, doch het eene zoo wel als het andere, was oogenblikkelijk in de macht van de moordenaars, en diende hun om de ongelukkige Burgers te vermoorden en te kwetsen.

Z.
Hadden de *Franschen* dan geen kruit of kogels medegebragt?

V.
Wel zeker, KAREL! Daar zij opzettelijk naar *Woerden* togen om te moorden, hadden zij zich elk van honderd scherpe patronen voorzien, dus een getal van *Honderd en Vijftig duizend* van dat moordtuig, want hun getal beliep *Vijftien honderd Man.*

Z.
Welk een overmagt! 1500 tegen 240. Dat was regt moordenaars werk. Het was *zes Soldaten* tegen *één Burger*.

V.
Het was *zes man tegen één*, want het waren allen geen Soldaten.

Z.
Wat voor volk was 'er al onder, VADER?

V.
Zeer velen *Douaniers* en bloedzuigers die tot de verééngde Regten en het Octrooi behoord hadden, die uit *Noord-Holland*, uit *Friesland* en

uit *Overijssel* naar *Amsterdam* gevlucht waren, en zich bij den Oppermoordenaar *Molitor* te *Utrecht* gevoegd hadden. Het was een gemengden hoop, *Brabanders, Franschen, Italianen, Spanjaarden*, ook eenige *Hollanders.*

Z.
Was dat dan dat Volk, dat wij bij de Omwenteling voor bij ons huis zagen passeeren, met al die Wijven en Kinderen, en zoo veele wagens, met kisten, koffers en pakken, zoo te voet als op wagens en in toesleden?

V.
Jaa, het was dat zelfde gespuis, dat door onze brave Burgers te voet en paard, door de Stad, van de *Buitenkant* naar den *Amstel* geleidt werdt, om hun voor alle overlast te beveiligen. Toen zij hunne sabels en geweeren van de Burgers terug kregen, bij hun vertrek, waren zij schijnbaar beleefd, en erkentelijk voor de bescherming, op eene listige wijze, hun helsch voornemen bedekkende, om met die wapenen hunne weldoeners te gaan vermoorden.

Z.
Dat is afgrijsselijk! Zulk eene edelmoedige behandeling der Burgers, en het overlopen naar den Opperbeul, maakt het ongeluk der *Woerdenaren*, nog beklagelijker.

V.
Hoe zoo, KAREL?

Z.
Hadden de Burgers hun de Geweeren niet teruggegeven, hun in gevangenhokken gezet, en aan de *Cozakken* overgelevert, dan hadden zij 'er zeker die ongelukkige *Woerdenaren* niet mede hebben kunnen vermoorden en verminken.

V.
Die inval van U is zoo kwaad niet, KAREL! Dan, wat zal ik zeggen, *als* HADDEN *komt, is* HEBBEN *te laat*, zegt het spreekwoord. De Hollanders, (en dat strekt hun tot eer,) zijn niet wreed tegen vijanden. En de *Franschen* had-

den bij velen nog al wat vooruit. – Maar laten wij voortgaan.

Z.
Een getal van *Vijftien honderd* zulke verraders en moordenaars, was dan in weinig oogenblikken meester van de geheele Stad, VADER?

V.
Zij verspreidden zich als razende en dolle honden, tijgers en wolven, door alle de straten en langs de graften der Stad, van het eene einde tot het ander. De Burgers hoorende en ziende wat 'er gebeurde, hielden zich in den beginne agter hunne deuren en vengsters verborgen, maar het baatte luttel. De Barbaren schoten dezelve spoedig aan splinteren, en drongen in de huizen, rovende en plunderende alles wat hun voor de hand kwam. kassen, kabinetten, kisten, en andere geslotene meubelen, braken zij met geweld open, en beroofden en bestolen de bewoners, in een oogenblik dood arm.

Z.
Dat geloof ik, als men op het onverwachtst van zoo veel gewapende Roovers overvallen word, dan is tegenweer bieden te vergeefsch.

V.
Was het nog maar bij rooven en steelen gebleven, KAREL! Maar het was hun niet alleen om *goed*, maar ook om *bloed* te doen. Zoo dra zij één der Ongelukkigen, die hunne huizen ontvlucht waren, op straat zagen, schoten zij hun onder de voet, even of zij op de jacht waren. Zij noemden ook de Mannen *Haazen* en de Vrouwen *Konijnen*. Met sabels en bajonnetten de nedergeschotenen te houwen, te doorsteeken, en onder het ijsselijk gillen en schreeuwen verder af te maken, op de straten, was algemeen werk, en volvoerden zij onder spotten en vloeken.

Z.
Het hart breekt mij over uw verhaal. Wat moeten 'er de straten akelig uitgezien hebben?

V.
De geheele Stad was een slagveld, bezaaid met Lijken, en in hun bloed wentelende, kermende Gekwetsten, voor wien de dood een weldaad zoude geweest zijn. De straten stroomden van menschenbloed, de sabels en geweeren van het moordrot dropen van bloed, en zij zelven waren met bloed en brein bespat, even of het slagters van beesten waren.

Z.
En hadden de Officieren van dat gespuis aan al die moorderij deel?

V.
De meesten waren voorgangers: anderen zagen het lagchende en met genoegen aan. De Oppersten van de Bende, bekreunden 'er zich niet om, en gedroegen zich zoo koel en gerust in alles, als of 'er niets gebeurde.

Z.
Hoe konden zij dat doen? Welk mensch kon lust hebben, om onder zoo veel gegil en gekerm, gerust en tranquil te blijven? Is dat geschied?

V.
Voor zulke Duivels was dat zeer mogelijk! En of het geschied is? Jaa, MIJN ZOON! Zij konden onder dat alles, lekker en overvloedig zitten eeten en drinken! Niettegenstaande 'er gedurende den Voormiddag, meer dan 50 Menschen deerlijk vermoord, en honderden gekwetst, en de meeste huizen uitgeplunderd en doorschoten geworden waren, zaten die oppersten der Moordenaren… Ach! ik kan bijna dien gruwel niet melden!...

Z.
Bedaar toch wat, LIEVE VADER.

V.
Zij zaten *met de* MAIRE *van de Stad*, en *op diens kamer*, aan een welvoorzienen disch. En schoon een der voornaamste Burgers zich met gevaar van zijn leven, naar die Tijgers begeven hadt, om hun te bidden dat zij toch dat moorden stuiten wilden, het vondt geen ingang. Een glas

Wijn kon hij krijgen, maar het moorden en rooven te staken, dat gelukte niet.

Z.
En dronk dien Heer de wijn? Ik zou het niet gedaan hebben, uit vrees dat zij mij zouden vergeeven hebben, want die eetenden en drinkenden waren daar wel in staat toe.

V.
Niet uit vrees voor vergif, maar uit diepgaande verontwaardiging en afgrijzen, over zulke wreede slempers, weigerde de braave Man hunnen wijn, en ging diep bedroefd uit den raad der Goddelozen, en de dood wederom te gemoete, maar GOD heeft hem wonderbaarlijk bewaard en gered.

Z.
Het moorden ging dus zijnen gang?

V.
Op allerlei manieren! Mannen, Vrouwen, grijzen en bejaarden, jongelingen en jonge dochters, Kinderen, zelfs die nog ongeboren waren. Alles stond der moordlust ten doel. Vrouwen en maagdenschennis, kortom, daar was geen boosheid en goddeloosheid bekend, of men zag het die barbaren opentlijk bedrijven.

Z.
Gij zegt *ongeborene Kinderen*! Hoe was dat mogelijk?

V.
Eene vrouw, die op het punt stond om moeder te worden, doorschoten zij, uit verscheidene snaphanen, derwijze, dat de moeder met de beide kinderen, tot flarden geraakten. Een kind, in een tafelstoel zittende, en hun toelagchende, kloofden zij het hoofd, en…

Z.
Ach, LIEVE VADER! Ik bid u, gaa niet voort. Ik kan het niet langer aanhoren! Wie hoorde ooit van zulke gruwelen in ons Land?

V.
Nu, ik zal aan uw verzoek voldoen, te meer wijl de tijd gebied dat wij ons gesprek eindigen, en gij binnen kort, alles wat 'er in *Woerden* gebeurd is, zult kunnen lezen in een omstandig verhaal dat daar van gedrukt zal worden.

Dertiende Zamenspraak.

ZOON.

Waar over zult gij nu met mij spreken, VADER?

V.

Wijl dit de *Laatste Zamenspraak*, over de *Tijrannij der Franschen* zijn zal, zoo heb ik voorgenomen, U met drie dingen bezig te houden. Ik zal in de *Eerste plaats* u verhalen: hoe de moordenaars zich naa hunnen aftocht uit *Woerden*, te *Utrecht* gedroegen. In de *Tweede plaats*, zal ik ten slotte even aanstippen, hoe zij in den omtrek van eenigen der door hen bezette plaatsen, huis gehouden hebben.

Z.

En wat zal het *Derde* zijn?

V.

U eenige Vaderlijke Lessen geven, KAREL! Op dat gij van het verhaalde een gepast gebruik zult kunnen maken.

Z.

Dat laatste zal mij regt bijzonder aangenaam zijn! – Hoe verging het de Moordenaars bij hunne terugkomst te *Utrecht*?

V.

Toen zij in *Woerden*, zat van Moordlust geworden waren, trokken zij, beladen met den gestolen buit, besmeurt met bloed en brein, en onder het geluid van een Krijgsmuzijk, ter Stad uit, en naa dat zij nog een braaf Utrechts Burger, aan den weg vermoord en uitgeschud hadden, kwamen zij in de nabijheid van *Utrecht*, en hielden daar halte.

Z.

Waarom trokken zij niet voort?

V.

Om hunne Makkers, die te *Utrecht* gebleven waren, op te wagten.

Z.
Wat moesten die aldaar komen doen?

V.
Die moesten, op order van den eerlozen *Molitor*, dat Moordgespuis, met Krijgsmuzijk, en in triumph, als waren zij dappere Overwinnaars en Helden, binnen de Stad geleiden.

Z.
Die *Molitor* moet een Monster zijn, VADER! Zij hadden dus geen straf van hem te verwagten?

V.
Integendeel, toejuiching en lof. – Met een helsch genoegen hoorde hij het verslag. Hij verheugde zich over hunne gepleegde moorderijen, en zag met genoegen de Schatten, die zij geroofd en gestolen hadden.

Z.
Hielden de Dieven en Moordenaars hunnen buit dan niet verborgen?

V.
Zij haalden dezelve uit hunne Randzels en Zakken, vertoonden die aan elk, deelden 'er van uit aan hunne Mederoovers, en boden ze zelfs te koop aan de Utrechtsche Burgers, die van angst beefden, op het zien van zulke Menschenslagters, en eerloze Dieven.

Z.
Dat kon ook niet anders, want zij moesten natuurlijk beducht worden, dat zij even hetzelve lot zouden kunnen ondervinden.

V.
Dat heeft echter den LIEVEN GOD verhoed! Want de voortgangen der Geallieerden, lieten aan den Opperbeul *Molitor*, en aan zijne Moordenaars, de tijd niet, om zulks uit te voeren, waarom zij de Stad, naa eenige dagen, in stilte, verlieten, en zich wegpakten.

Z.
Waar gingen zij heen, VADER?

V.
Een deel trok naar *Naarden*, een deel naar *Gorinchem*, en andere Plaatsen; en, dat het beste was, KAREL! een groot aantal van hun, werden, in gevechten, door de *Cozakken*, de *Pruissen*,

en anderen, doodgeslagen of gevangen genomen.

Z.
Dat was hun verdiend loon! Zij moesten hun allen doodgeslagen hebben, want overal, waar dat Gespuis kwam, hebben zij zeker de dood en de verwoesting medegebragt?

V.
Verwoesting zeker; maar hun moorden, zoo als in het ongelukkig *Woerden*, dat heeft GOD genadig verhoedt. Uwe aanmerking geleid mij ongevoelig tot het door mij opgenoemde *Tweede Onderwerp*, dat ik nog met U bespreeken wilde.

Z.
Hoe maakten het die Roovers en Moorders in de Plaatsen, daar zij binnen kwamen?

V.
Daar vonden zij al mede velen van hun soort, en daar onder, zoo als te *Naarden*, te *Gorinchem*, te *Breda*, te *Deventer*, en te *Delfzijl*, ook sommige Hollanders. Dan, tot zulk Moorden als te *Woerden*, kwam het *binnen die Steden* niet. Dorpen en Gehuchten, in *den omtrek* der belegerde Plaatsen gelegen, door Uitvallen en Strooperijen te overrompelen, en de Landlieden hunne Goederen af te steelen, hunne Koeijen, Ossen, Schapen en Paarden te ontroven, en mede te voeren, dat was aan de orde van den dag.

Z.
Volgden er ook Hollanders hun in dat snood bedrijf naa? Welken waren dat?

V.
Sommigen van zulken, die, ten tijde van het Dwangjuk der *Franschen*, onder de zogenaamde *Cohorten* enz., tot den Dienst gedwongen, en ter bezetting naar die Steden gezonden waren.

Z.
Plunderden en roofden eenigen van dat Volk hunne eigene Landgenooten ook al mede uit? Wel dat is verschrikkelijk! – Zij toonden, met op die wijze te handelen, dat zij niet beter dan de *Franschen* waren.

V.

Dat is zoo KAREL! Laat het U leeren, hoe gevaarlijk het is, om met zulke slegte zedelooze voorwerpen, als de *Franschen* zijn, verkeering te hebben. De Burgers en Landlieden, in den omtrek der door de *Franschen* bezet gehouden Vestingen, hebben 'er ellendige proeven van ondervonden.

Z.

Doet 'er mij eenigen van kennen, VADER?

V.

In de Steden *Weesp* en *Muiden*, en in den gantschen omtrek van *Naarden*, hebben zij, door de Uitvallen van het Guarnisoen, onbeschrijfelijk veel geleden, door het afknevelen van Levensmiddelen, Dekens, Lakens enz.; door het wegvoeren van allerhande Vee, Hooi, en Brandstoffen; en door het afbranden en verwoesten van Huizen, Boeren Hofsteden, Hooibergen, enz. Zoo dat die anders aangenaame Streek, in eene Woestenij veranderd is.

Z.

Zoo zal het vermoedelijk, omtrent de overige, door U genoemde Plaatsen, ook toegegaan hebben*?*

V.

Jaa, MIJN ZOON! Rondom *Gorinchem, Breda, 's Hertogenbosch* en *Deventer*, is het op de eene Plaats meerder, op de andere minder, even eens gesteld. In het Land van *Ravestein* deden die Roovers een stroop, waarbij zij, uit loutere moetwil, vier Boeren Landhoeven in den brand staken, naa dat zij dezelven omcingeld hadden, belettende het aanwenden van alle middelen om het geweld der opgaande vlammen te stuiten, zoo dat de ongelukkige bewoners niets konden redden, en alles voor hunne oogen moesten zien verbranden.

Z.

Welk een afschuwlijke boosheid!

V.

Voeg 'er ook *wreedheid* bij, want die Bar-

baren lieten een groot aantal Paarden, Koeijen, Schapen, Varkens, en ander Vee, moetwillig voor hunne oogen verbranden, en vermaakten zich met het erbarmelijk geloei dier nuttige en onnozele dieren, te midden in de vlammen.

Z.
Die wreedheid gaat alles te boven?

V.
Neen, KAREL! Bij *Delfzijl* hebben zij het nog erger gemaakt. Want naa dat zij in verscheidene uitvallen, vele op zich zelven staande *Boerenwoningen* beroofd, uitgeplunderd en verbrand, en de bewoners deerlijk mishandeld hadden, voerden zij hunne helsche wreedheid tot zulk eene hoogte, dat zij *twee geheele Dorpen*, eerst van rondomme omcingelden, en alles wat 'er in was, aan de vlammen opofferden, waarbij ook eenige menschen deerlijk zijn omgekomen.

Z.
Het was te wenschen, dat de Natie, bij den doortocht der Geallieerden, als één éénig man te wapen was gesneld, om al dat *Fransch-* en *Franschgezind Gespuis* van onzen Grond te verdrijven, en hun die weêrstand boden, van de aarde te verdelgen.

V.
Daar aan ziet gij, KAREL! Hoe plichtmatig en nuttig het zij, dat alle weêrbare Nederlanders, met ter zijde stelling van onnutte bedenkingen en bezwaren, zich onder de Standaart van VADERLAND en ORANJE scharen, en hunnen heiligen plicht aan beiden dadelijk vervullen. – Tijdverzuim, door over kleinigheden te kibbelen, in oogenblikken van gevaar, is in alle gevallen schadelijk, en geeft een bewijs, dat *den moed in de tong huisvest*. De Verdediging van het Vaderland gaat alles te boven. De plunderbenden en moordenaars, kunnen niet verjaagd worden, alleen door het roepen van *Oranje Boven*! of het *schenken van groote Giften*. Het zwaard moet onverwijld aan de heup gegord. Zoo deden onze Voorvaderen, en verjoegen en versloegen meer *duizenden van Spanjaarden*, dan 'er nu *tientallen van Franschen* in ons Land bleven nestelen.

Z.
Ik bemerk LIEVE VADER! dat uw verhaal ten einde is. Mag ik nu, ten slotte uwe *Vaderlijke Lessen* hooren?

V.

De EERSTE LES is: *Dat gij liefde en eerbied voor den* GODSDIENST *hebben, en bij het vermeerderen van uwe jaren behouden en aankweken moet.* Het verachten en haaten van dat Hemelsche geschenk, bij de *Franschen* en *hunnen aanhang*, is de vuile bron, waar uit alle de aan u verhaalde gruwelen zijn voortgevloeid. Een mensch zonder Godsdienstliefde, word een Duivel, en is tot het bedrijven van alle boosheid in staat.

Z.

Welk is uwe TWEEDE LES?

V.

Hebt en behoudt altoos ontzach en hoogachting voor het HUIS *van* ORANJE, *en voor allen, die in onderscheidene betrekkingen, op eene wettige wijze het Regeeringsgezag in handen hebben*. Het verwaarlozen van dien, door GOD zelve, aan alle menschen zoo duur bevolen plicht, deedt de *Franschen* in *Koningsmoorders* ontäarten; het deedt *hier* onze PRINS verjagen; voorts ontelbaar vele duizenden in ons en andere Landen, tot Oproer, Meineed en Landverraad, voorthollen, en veroorzaakte alle onze Volksrampen.

Z.

Doet mij eene DERDE LES kennen.

V.

Verfoeit en verwerpt de denkbeelden, van de door de Franschen en Franschgezinden, voorgepredikte Leer van VRIJHEID *en* GELIJKHEID. Al was het een Bedienaar van den Godsdienst, die U daarmede aan boord kwam, beschouw hem met verachting. Geestelijken, die deze misdaad immer gepleegd hebben, zullen eene zware verantwoording bij GOD hebben, want zij hebben duizenden van eenvoudigen on onkundigen daar door verleid. 'Er bestaat geen WARE VRIJHEID, dan in de vervulling uwer plichten aan GOD, aan de MENSCHEN, en aan U ZELVEN. Gij moet naar geene andere GELIJKHEID streven, dan om JEZUS CHRISTUS in deugd en zuiverheid van zeden, zoo veel mogelijk GELIJK te worden.

Z.

Ik verlange de VIERDE LES van U te hooren.

V.

Hebt uw mishandeld, doch nu door GOD *verlost Vaderland, boven alle Landen in de wereld lief, en oeffent U om de Geschiedenissen van het zelve, grondig te lee-*

ren kennen. Onkunde omtrent het Land hunner geboorte, deedt bij duizenden, verachting omtrent het zelve, en een zucht naar vreemde Landen, bovenal naar *Fransche Gewoonten, Grondbeginselen* en *Ondeugden* geboren worden. Toon in alles, dat gij uit Hollandsch bloed zijt voortgesproten, dat gij een Hollander zijt, en dat gij U zulks nimmer schamen wilt.

Z.
Waar in bestaat de VIJFDE LES?

V.
Verzuimt geen dag in uw volgend Leven, om GOD *vurig te danken, voor de wonderbare verlossing van het Fransche Slavenjuk, en bid Hem om het vernieuwen en vermeerderen van de oude en miskende zegeningen, ten goede van Land en Kerk*. 'Er zijn nog vele Boeken en Geschriften, jaa zelfs Leerboeken voor de Scholen, in ons Land, in veler handen, en in gebruik, waarin men getragt heeft, der jeugd inteprenten, *dat men vóór* 1795, *hier te Lande in ketenen van Slavernij gezucht hadt, en dat met de komst van de ondeugende Franschen, de gouden eeuw geboren was*; maar geloofd aan die Leugenleeraars niet; verwerpt en verfoeit hen en hunne verleidende Geschriften en Leerboeken, geheel uw volgend Leven. – Nu nog eene ZESDE LES.

Z.
En die is?

V.
Zeer kort, maar van grooten omvang, KAREL! Dezelve is reeds voor eenige duizenden jaren, door den wijzen Koning SALOMON voorgeschreven. Nu maak ik die den mijnen. Dus luid dezelve: *Van alles wat gehoord is, is het einde der zaake*: VREEST GOD, *en* HOUD ZIJN GEBOD, *want dat betaamd alle menschen*!

Z.
Ik dank U, WAARDE VADER! voor het *Onderwijs* en de *Lessen* die ik van U heb mogen ontfangen. Ik zal trachten van dat alles een gepast gebruik te maken.

V.
Dat zult gij, mijn LIEVE ZOON! zelfs onder rampen, jaa in eenen kerker, in deze wereld nog gelukkig kunnen zijn: en zeer zeker in de toekomende wereld, een nooitgekend geluk genieten.
E I N D E .